

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

Subotica, 2. svibnja. Cijena 20 dinara, izlazi petkom

Broj 14



Intervju:
Đorđe Đukić

Palić, 1. svibnja – središte Vojvodine

**Buđenje
proljeća**



**Mali savjeti za bolji život:
Sredstva sa Vašeg računa dostupna su
Vam na bankomatima 24 časa dnevno,
a podizanje novca i plaćanje možete
vršiti na svim šalterima Banke,
kao i na svim prodajnim mjestima,
bez obzira u kom kraju svijeta se nalazite.
Vaša viza za ceo svijet je Viza kartica
Vojvođanske banke.**



**VOJVOĐANSKA BANKA
KUĆA PRAVIH VRIJEDNOSTI**



• DDOR NOVI SAD • AD



OBAVEZNO OSIGURANJE MOTORNIH VOZILA

- PROLJETNI POPUST 20%
- MOGUĆNOST PLAĆANJA U 4 I VIŠE RATA
- PRI JEDNOKRATNOJ UPLATI DODATNI POPUST 10%
- GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

Vojvođanski agrar
Na prosjačkom štapu.....6,7

Pola milijarde dinara kredita
Zaživio Fond za razvoj Vojvodine.....8,9

Ivan Torov
Medijska »pobuna«.....10

Hotel »Panonija«
Politička borba gusana.....11

Intervju
Dorđe Đukić.....12-14

Reportaža
Tavankute, moje selo malo.....16,17

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNOJ STRANI:
Dražen Prčić

IMPRESSUM

OSNIVAČ: Skupština Autonomne
Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Subotica, Preradovićeve 4

ADRESA REDAKCIJE:
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR: Tomislav Žigmanov
(predsjednik), dr. Slaven Bačić, Milan Ercegovac,
Kalman Kuntić, Marija Lovrić, Svetislav
Milanković, Slavica Peić, Stipan Stipić, mr. Bela
Tonković

V. D. DIREKTORA I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA: Zvonimir Perušić

REDAKCIJA: Dušica Dulić, Ivan Ivković
Ivandečić, Vesela Laloš, Nikola Perušić, Dražen
Prčić, Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK: Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR: Thomas Šujić

TAJNICE REDAKCIJE: Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/21-414

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

EMAIL: hrvatska.rjec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« Štamparija

List je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.

List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Nestale putovnice

Kada je hrvatski predsjednik Stjepan Mesić nedavno u Beogradu izjavio da mafije surađuju čak i ako su im države i narodi u ratu, pojedini mediji u Hrvatskoj kritizirali su ga da neumjesno uspoređuje situaciju u dvjema zemljama. Afera nestalih putovnica iz Generalnog konzulata RH u Mostaru, međutim, tu Mesićevu izjavu samo je postavila u okvir koji upozorava: nema društva kojem ne prijeti organizirani kriminal, i što se vlasti s tim prije suoče, lakše će se nositi s izazovom.

Glasnogovornica MUP-a Hrvatske Zinka Bardić mjesec i pol dana bila je na mukama objašnjavajući kako pronađena putovnica gospodina Legije nije izdata od hrvatskih vlasti, te da je zasigurno falsifikat. Ovoga je vikenda, međutim, Bardićeva ipak potvrdila – serijski brojevi na putovnicama Milorada Lukovića Legije i njegove supruge odgovaraju brojevima putovnica nestalih iz mostarskog konzulata tijekom devedesetih godina, zapravo do smjene vlasti u Hrvatskoj. Dakle, ona jeste falsifikat, ali nije napravljena u ilegalnoj radionici nekog tiskara-kriminalca, nego je kao originalna izvučena »sa stanja« u Konzulatu. A to, je li, nije moglo bez kritice iznutra.

Internom istragom hrvatskog MVP-a ustanovljeno je da je u tom periodu iz ovog Konzulata nestalo 930 putovnica, a za sada još nije jasno je li dvije od njih gospodin Legija kupio na slobodnom crnom tržištu, ili ih je dobio putem političkih, obaveštajnih, vojnih ili drugih veza.

Prošle je godine aktualna bila i priča o hrvatskom državljanstvu »kralja cigareta« s Uba Stanka Subotića Caneta, ali je stvar vremenom slegla nakon što je g. Cane dobio nekoliko sudskih sporova zbog klevete, koji nisu imali veze s njegovim državljanstvom.

Još jedna afera je u Hrvatskoj proteklog tjedna podsjetila na Srbiju iz nekog ranijeg (da li?) vremena. Na području Seseva uhićena je trojka koja je proizvodila lažnu »Vegetu«. Dvojica Đakovčana i jedan Zagrepčanin spravljali su svjetski poznati »Podravkin« začim od smjese živopisnog naziva »Dafinka«, koja je uvezena iz Makedonije. Ta se smjesa miješala sa solju i pakirala u krivotvorene vrećice. U sesevskoj »tvornici« pronađeno je 17,5 tona lažne »vegete«, a pretpostavlja se da je grupa do sada uspjela prodati 18,5 tona i na tome zaraditi 800.000 kuna.

Ne treba u memoriji dobaciti daleko unazad, pa prizvati tone i tone uradi-sam »Vegete« koja se u godinama embaga proizvodila po priručnim tvornicama i neometano prodavala po buvljacima širom Srbije. O krivotvorenim piću, garderobi i motornom ulju da ne govorimo. Ali, to su bile mutne radnje u mutnim vremenima.

Je li »Sablja« još uvijek izvan korica?

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 24. 4.

Urednici pozivaju na dijalog
vlasti i medija



NEDJELJA, 27. 4.

Dragoljub Mićunović: DSS da
promijeni svoju politiku



PETAK, 25. 4.



Za policiju izvanredno
stanje i dalje na snazi

PONEDJELJAK, 28. 4.

Bivši hrvatski veleposlanik u
Beogradu Zvonimir Marković
osuđen na 3 godine zatvora



UTORAK, 29. 4.

Saddam Hussein - živ?



SUBOTA, 26. 4.

Zbog sumnje u SARS osmorici
Kineza zabranjen ulaz u Hrvatsku



SRIJEDA, 30. 4.

Pripreme za prvosvibanjski odmor



NEDORASLI DIPLOMATI

Ne bih komentirao što pojedini diplomati govore. Neki od njih pokazali su se nedoraslim svome poslu. Zapravo, bili su pomalo smiješni proučujući stvari potpuno neargumentirano. Po nekad su njihovi istupi izgledali upravo tragično. (To su) članovi britanskoga veleposlanstva, američki veleposlanik, ranije španjolski, potom nizozemska vlada – tu ne ubrajam novoga nizozemskog veleposlanika – kao i još neki površno informirani diplomati u Zagrebu. Tu svakako ubrajam i predstavnike nekih međunarodnih institucija u Hrvatskoj... Uvijek sam govorio otvoreno, jer mislim da je tako bolje. Prema Hrvatskoj se kontinuirano vodi politika da ona uvijek za nešto mora biti kriva. Naravno da u poslijeratnoj zemlji uvijek možete naći stvari koje nisu dobre. Uvijek se može reći: »Da, vi ste napravili, ali mi smo nezadovoljni.« Pa naravno da nismo dovoljno napravili! Još će mnogo vremena proći do časa kada ćemo moći reći da smo dosegli poželjne demokratske standarde, jer su rat a prije komunizam proizveli učinke koji će se desetljećima otklanjati. **Goran Granić**, potpredsjednik hrvatske vlade, »Novi list«, 22. travnja 2003.



SUGESTIVNI ANKETARI

Od desetak posto ispitanika koji su se u Globusovoj anketi izjasnili da bi »Račan i Mesić trebali završiti kao Đinđić, jer je to jedini spas za Hrvatsku«, puno me više plaše oni koji postavljaju takva pitanja. Ne plaši me postotak, plaše me oni koji takve besmislice plasiraju u našu javnost. Što će mi njihova isprika, to što su htjeli – to su napravili. Oni imaju svoju savjest, a meni ne treba nikakva isprika urednika, autora ili anketara. Oni koji na takav način postavljaju pitanja u anketama, očito dobro znaju što su time željeli postići... Meni vjerojatno sve najbolje ne žele oni koji su nezadovoljni depolitizacijom vojske, ali i protivnici procesuiranja slučajeva u kojima su mnoga bogatstva nastala kršenjem zakona. Takvi bi mi vjerojatno poželjeli »doručak sa Đinđićem«, ali što im ja mogu, nije to baš tako lako organizirati. **Stjepan Mesić**, predsjednik Republike Hrvatske, »Vjesnik«, 27. travnja 2003.

UZVIŠENI MOTIV

»Prolaze noći, mučim se ja«, tako je verovatno u sebi od muke pevušio građanin Zvezdan Jovanović, za prijatelje Zveki, za ostale Zmija, pre nego što je rešio da ipak olakša dušu pred nadležnim Organima, i tako prekši deseto-dnevni zavet ćutanja, piznavši ne samo da je uistinu baš on pucao na Zorana Đinđića, nego i objasnivši zašto je to uradio, da neko ne daj bože ne pomisli nešto nedolično i nepilično. Z. J. Zveki, naime, osetio je snažnu gavriloпринципјелnu potrebu da naglasi – za istoriju, valjda – da se ne kaje zbog svog čina, jerbo ga je učinio iz uzvišenih patriotskih motiva, osobito naglasivši da on, uostalom, časna crvenkapska, nema nikakve veze s mafijašima i kriminalcima, niti je imao pojma da su dotični na bilo koji način uključeni u celu piču. Sve što je Z. J. Zveki 'teo jeste da se onaj Filozof i Izdajnik spreči u nameri da rasformira Jedinicu za specijalne operacije – jer, šta bi Otadžbina bez tog svog Arhimedovskog Oslonca?! – a njih, elitne rodoljupce operativnog tipa, đuturativno pošalje u Hag, na podužu ekskurziju. **Teofil Pančić**, novinar, »Vreme«, 23. travnja 2003.



SAMOKRITIČNO

Potpuno sam ubijeđen da će Makedoniji krenuti bolje ako se sklonim sa javne političke scene. **Ljupčo Georgijevski**, bivši makedonski premijer i bivši lider VMRO-DPMNE, »Oslobođenje«, 27. travnja 2003.

IZ ČISTE MRŽNJE

Milošević je mrzeo Vojvodinu, a tu svoju mržnju je preneo i na svoje sledbenike, koji su zato činili sve da je što više ukaljaju. Novosadski korpus je rušio Vukovar, Televizija Novi Sad je odigrala najsramniju ulogu za vreme ratova na prostorima bivše SFRJ, dok je »Dnevnik« služio da permanentno i dosledno vređa zdrav razum i ukus građana. Zato me i ne čudi što je baš u Vojvodini napravljena baza za »crvene beretke«, što su baš ovde proizvodili drogu, što su ovde ubijali i mučili. **Nenad Čanak**, predsjednik Skupštine Vojvodine, »Dnevnik«, 26. travnja 2003.

SUVIŠNO KREČENJE

Moja poruka je: »Ako smenite Dinkića, džabe ste krečili«. **Milorad Labus**, predsjednik G17 plus, »Blic«, 26. travnja 2003.



Dujizmi

///Bratstvo i jedinstvo je moralo pući jer je bilo jedinstveno.

///Ne trebamo više žuriti. Nitko nije iza nas.

///Da smo manje lupali, bili bismo više čuveni.

///Ono što smo mi učinili svijet ne može ni sagledati.

Dujo Runje



Piše: mr.
Zsombor Szabó

Da li urbanistički planovi treba da budu karte koje su jako lijepe »gledane iz zrakoplova«, ili treba da imaju i humanu, ljudsku dimenziju? To je upravo razlika između suvremenog planiranja gradova u odnosu na »socrealističko planiranje«.

Gradovi se planirati moraju – pitanje je kako?

Između realnosti i utopije

»Čovjek je životinja koja gradi gradove«, tvrdi *Oswald Spengler* i nadalje kaže: povijest svijeta je povijest gradskih ljudi. Sa ovim Spenglerovim stavom nemam namjeru polemizirati, prihvatam ga kao polaznu točku.

Ali, grad ne čine samo građevine, grad čine i njegovi stanovnici s raznolikim pojedinačnim i grupnim interesima. Ne postoji univerzalni čovjek, za koga ćemo planirati univerzalni (idealni) grad, pa ipak često mi, arhitekti-urbanisti, planiramo grad za takvog čovjeka, gledajući iz visine kao Bogovi, komponiramo razmještaj stambenih zgrada, namjenu površina, saobraćajnice i tako, pomoću lenjira (elektronskog miša) planiramo čitave gradove. Ipak, postoje i neki opći interesi, u interesu svakog stanovnika grada.

ZAPADNI POGLEDI: Kad se radi o tim općim interesima, prilikom svakog planiranja treba imati u vidu očuvanje čovjekove sredine, popravku devastiranih područja i unapređenje kvalitete životnog okoliša. Ukratko rečeno, da umjesto dosad proklamiranog stalnog rasta proizvodnje, čovjek sam sebe treba ograničavati, ponašati se racionalno, jer smo naš planet samo pozajmili od naših unuka. Tako je i s građenom okolicom, s gradovima, i tu sebe trebamo ograničiti, jer stalni rast teritorije gradova na uštrb oranica, vinograda, pašnjaka, uz stagniranje ili opadanje broja stanovnika, uopće nije opravdan. Ovo su, veoma kratko, suvremeni (zapadni) pogledi na planiranje gradova i prostora, regiona. Da bismo ovo mogli, da prije svega opći interesi budu zadovoljeni, treba imati jasnu viziju što želimo uraditi.

Krajem travnja, poslije osamnaest mjeseci rasprave na raznim razinama, republički parlament je usvojio novi Zakon o planiranju i izgradnji. Jedna od odredbi ovog zakona nalaže svim općinama da, u roku od 18 mjeseci od dana stupanja na snagu, »donesu urbanistički plan«. Znači nemamo baš mnogo vremena za razmišljanje. Što je osnovni cilj ovog Zakona? Nedavno je objavljeno intervju s ministrom za urbanizam i građevinarstvo u listu *Danas* (22. travnja 2003) pod za mene čudnim

naslovom »Svi objekti se mogu potencijalno legalizirati«. Nijedna riječ o unapređenju životnog okoliša. Blago rečeno, ministar nam nudi jednu utopiju, koja nam zvuči primamljivo u vremenu kada smo u dubokoj nemaštini, kada vapimo za novim gospodarstvenim ciklusima koji će nam donijeti novac, bolji život, ljepše kuće, uređenije gradove. Ovakvim javno iznešenim stavovima on dokazuje da trenutne probleme naših gradova i njihovog prirodnog okoliša vrlo uopćeno poznaje, i misli da će novousvojeni Zakon o planiranju kao čarobni štapić riješiti sve, desetljećima nagomilavane, probleme u gradogradnji. To je prva zabluda, jer su i dosada postojali planovi izrađeni od strane »stručnjaka«, prodiskutirani i prihvaćeni od strane predstavnika »širokih masa radnih ljudi«. Zgrade koje su, blagorečeno, nezgrapno utisnule pečat svog socijalističkog vremena u postojeća gradska tkiva vojvođanskih gradova, izgrađene su s dozvolom uz blagoslov ili na inzistiranje tada jedine, vladajuće, partije.

Vidio sam »ugledni generalni plan« Srijemske Mitrovice izrađen po intencijama novog Zakona, a u Subotici je u tijeku prezentacija generalnog plana. Gledajući ove planove i poznavajući prilike, bojim se da ćemo pasti na drugu stranu konja, zarad novca koji nam je prije potreban. Brzopleto, jer na to nas tjera zakon, donijeti ćemo nove (stare) planove. U »socijalističko doba« imali smo za cilj otkloniti skoro sve tragove prošlosti i u tom cilju uništene su i urbane matrice cijelih gradova (Novi Sad npr.). Sada nam je cilj izgradnja, po svaku cijenu? Ne treba zaboraviti da planove crtaju stručnjaci, ali ih usvajaju predstavnici građana u pojedinim skupštinama općina. Na ovoj točki se vraćamo zapravo na početak – je li grad čini samo splet građevina, ili i ljudi koji grade gradove i odlučuju o planovima.

OPĆI INTERES: Tvrdim da je dosadašnji način planiranja gradova anakron, davno prevaziđen, i planovi koji treba da se izrađuju po novom Zakonu, ako budu rađeni u ovom duhu, u uskom krugu »priznatih« starih stručnjaka i lokalnih

političara, u startu su osuđeni na neuspjeh. Planirati grad budućnosti vrlo je složen i odgovoran posao. Iz ovoga proizlazi zahtjev za najveću moguću javnost planiranih poteza, uključivanje širokog sloja stručnjaka raznih profila i naravno na kraju uključivanje najširih slojeva stanovnika. Grad je mjesto života i smrti svih nas, njegovih stanovnika. Svaki građanin ima pravo, na primjer, na brz i efikasan gradski saobraćaj, na zdrav životni okoliš, na efikasnu gradsku vladu itd., da ne nabrajam. Pitanje je kako doći do toga?

Naravno, planom, jer i u kapitalističkoj Europskoj uniji itekako planiraju. Bez obzira koliko je dosadašnja praksa pokazala neefikasnost planiranja, planirati se mora, polazeći od općih ciljeva krećući se prema grupnim ciljevima, završavajući s individualnim željama. Suvremeni plan mora da sadrži upravo ove elemente. Primjera radi, ako napravi mo kartu kvalitete životnog okoliša u pojedinim kvartovima jednog grada, jedan od planskih ciljeva može biti da svaka gradska četvrt ima istu kvalitetu životnog okoliša (voda, zrak, buka, zemljište), znači to nam je planski cilj, a elementi plana su – kako to doći, koje zajedničke resurse i investicije usmjeriti u tom pravcu.

Da li urbanistički planovi treba da budu karte koje su jako lijepe »gledane iz zrakoplova«, ili treba da imaju i humanu, ljudsku dimenziju? To je upravo razlika između suvremenog planiranja gradova u odnosu na »socrealističko planiranje«, jer ne može se planirati bez uključivanja najšire stručne javnosti i stanovnika grada. To je naš imperativ, koji nije nimalo lako ostvariti, ali ako ovo ne uradimo onda je na nama ogromna odgovornost, što ćemo ostaviti našoj djeci. Bez istinskog demokratskog planiranja, naši gradovi nemaju nikakvu budućnost. Umjesto reda imati ćemo kaos, svakidašnje sukobe i život u sredini koja nije primjerena čovjeku. ■

Autor je magistar tehničkih znanosti iz oblasti povijesti i teorije arhitekture i urbanizma, predsjednik Društva arhitekata Subotica

Nekadašnji čuvari socijalnog mira

Na prosjačkom štapu

*Seljaci i dalje na margini društva * Na djelu raslojavanje sela * Poljoprivreda nespremna za tržišnu utakmicu, a poticaji države nedovoljni*

Piše: Vesela Laloš

U vrijeme masovnih donacija našoj zemlji, koje su bile koliko uvjetovane tragičnom socijalnom situacijom, toliko i dokaz podrške svijeta za »hrabri 5. listopada«, u subotičko je uredništvo »Magyar Szó« pristiglo nekoliko zemljoradnika s pitanjem – zbog čega i do njih ne stiže ta toliko spominjana pomoć bogatoga svijeta, jer i među njima ima i siromašnih i umirovljenika. Tijekom kasnijeg boravka pomoćnice ministra poljoprivrede u Subotici, kada su novinari prenijeli njihovo pitanje, rečeno im je da je donator, švicarska humanitarna organizacija, izričito zahtijevao da se pomoć ne daje umirovljenim zemljoradnicima, jer oni imaju od čega živjeti. (!)

Peti listopada je tako, kako je ovaj primjer vrlo slikovito pokazao, nastavio tradiciju države koja svoje seosko stanovništvo drži na margini svih zbivanja, iako ono čini više od polovice ukupne populacije. A ne samo da više od polovice stanovnika ove zemlje živi na selu, i od sela, već je i dobar dio ostalih građana preživio sankcije, višegodišnju krizu i nevjerojatnu inflaciju upravo zahvaljujući svojim vezama sa selom. Seljaci su tijekom Miloševićeve vladavine, mada ne svojom voljom, bili čuvari socijalnog mira, te je nauštrb njihove jeftine pšenice bivši nam vladar osiguravao dovoljno kruha za pučanstvo (za igre se, inače, osobno pobrinuo). Zahvaljujući takvoj politici, selo je polako i sigurno siromašilo, i istodobno starjelo, budući da su mladi pokušavali izbjeći sudbinu svojih roditelja i odlazili u gradeve. Obećanja nekadašnje opozicije, a sadašnje vlasti da će ova zemlja ponajprije poticati svoje prirodne resurse, u što spada i agrar, daleko su od ostvarenja.

SIROMAŠNI I OSTARJELI: *Mirko Ostrogonac*, potpredsjednik Izvršnog odbora SO Subotica zadužen za agrar i privredu, kaže da ne postoji jasan uvid u



Plodna zemlja - neiskorišteni prirodni dar

Besparica i izgubljeno povjerenje

Martin Gabrić, vlasnik salaša blizu Subotice, jedan je od onih mlađih poljoprivrednika koji su spremni i voljni da obradu zemlje organiziraju na suvremen način i osiguraju veću profitabilnost svog posjeda. U postojećim uvjetima takvi planovi ostaju samo nerealizirane želje.

»Jednostavno, ne znamo što treba raditi i za što se opredijeliti« kaže Gabrić. »Da bi se danas poljoprivreda isplatila, trebalo bi biti veliki robni proizvođač. Mali posjedi postaju sve ugroženiji. S druge strane, zemljoradnja je kod nas još uvijek na neki način svaštarenje, jer ništa ne daje sigurnost niti garanciju da će se proizvodnja isplatiti. A ovdje, u sjevernoj Bačkoj, doista ima velikih mogućnosti i za ratarstvo, i voćarstvo, pa i za stočarstvo. Da su uvjeti drugačiji, njihova perspektiva bi bila veoma lijepa.«

On napominje da se razlozi za takvo stanje mogu naći u nedostatku sigurnog tržišta, ali i u odsustvu potpore i poticaja od strane države. Krediti koji se nude mnogima su nedostupni, budući da su uvjeti pod kojima se daju nepovoljni. »Ima puno poljoprivrednika kojima fali taj mali korak, određena količina svježeg novca kako bi mogli pokrenuti proizvodnju. Međutim, u pitanju je i strah – mi pamtimo loša vremena, i nemamo povjerenja u institucije, te mnogi još uvijek čekaju«, ocjenjuje Gabrić, podsjećajući da su u biti uvjeti pod kojima seljak proizvodi praktično nepromijenjeni. Kako raste cijena poljoprivrednih proizvoda, tako i cijene repromaterijala, te je sve na istom. Uz to, i dalje opstaju nepovoljni pariteti, a u tome je posebna nepogodnost visoka cijena umjetnog gnojiva, što najprije onemogućuje naprednu proizvodnju.

»Čovjek jednostavno sve više gubi volju za radom, jer ne vidi rezultate tog svog rada. A ovdje ipak postoji tradicija i radne navike, postoji tradicija jake poljoprivrede, i sjevernobački salaši bi mogli prerasti u prave farme koje daju vrhunske prinose«, zaključuje naš sugovornik.



to koliko je dio seoskog stanovništva osiromašio. »Pojedini od njih bukvalno žive u kućama koje se ruše, a stupanj njihovog siromaštva je gotovo nezamisliv. Za neke od njih predstavlja problem sahraniti umrle. U takvim ekstremnim situacijama seljak je doista prepušten sam sebi. Posebno je strašno što je riječ uglavnom o starima, koji već ne mogu ništa učiniti kako bi osobno, radom i zalaganjem, popravili svoj položaj. Taj postotak ekstremno siromašnih nije tako veliki, možda ih je oko pet posto, ali je njihovo stanje vrlo loše.«

Broj staračkih domaćinstava u Vojvodini je, međutim, iznimno visok, a svi su oni svoj radni elan uglavnom istrošili, i stoga nije realno očekivati da se mogu angažirati na daljem podizanju razine poljoprivredne proizvodnje. Ali priroda posla, kao i priroda ovoga sustava, primoravaju ih da i oni, poput svojih očeva i djedova, zaborave na ono što se zove mirovina, i nastave obrađivati svoje njive do sudnjega dana.

NA NEUMOLJIVOM TRŽIŠTU: Istodobno, prestrukturiranje privrede, u što spada i uvođenje tržišta kao vrhovnog suca u ekonomskoj utakmici, stvara novi ambijent kojem se, već je izvjesno, neće moći prilagoditi stari i oni koji su pri kraju radnog vijeka. Neizvjesnost u tom pogledu stoji i pred malim posjednicima, jer je već neko vrijeme na djelu ono što se u ekonomskoj literaturi naziva »okrupnjavanje posjeda« i »akumulacija kapitala«.

Onima koji su već postali posjednici stotina hektara zemljišta tržište može biti šansa, ali takvih je jedva petina među zemljoradnicima.

»Mislim da nije u redu da se osiromašena i iscrpljena poljoprivreda izloži jednoj surovij tržišnoj konkurenciji koju može podnijeti vrlo mali broj zemljoradnika« ocjenjuje Ostrogonac. »Očigledno je da se neka preraspodjela kapitala odvija, i da dio zemljoposjednika postaje bogat i moćan. Nju diktira bankarski sustav, banke uvijek država, a državu MMF, i to je jedan zatvoreni ciklus.«

Izlaz iz ove situacije mogla bi biti proizvodnja koja je tržišno interesantna, a to znači promjenu proizvodne strukture, okretanje drugim kulturama i napuštanje tradicionalnog uzgoja pšenice. Mnogi su spremni za to, ali im je i u tome potrebna pomoć države – najprije oko organiziranja procesa proizvodnje i plasmana, ali i u vidu financijske potpore za novi početak. U svakom slučaju, promjena proizvodne strukture neće ići ni brzo ni lako.

Država doduše osigurava izvjesne poticaje u vidu premija – za mlijeko, ali i soju, uljanu repicu, suncokret, šećernu repu – a pojavili su se i krediti namijenjeni agraru. No, to je ili premalo, ili nedovoljno organizirano, te je pitanje koliko poljoprivrednika uopće zna za uvjete dolaženja do takvih pogodnosti. Na drugoj strani, uvoz mlijeka i još nekih poljoprivrednih proizvoda je bez ikakve kontrole, što predstavlja ozbiljnu konkurenciju domaćim proizvođačima. Ta otvorenost za svjetsku ponudu je nedvojbeno ono što nas čeka u budućnosti, ali naša je poljoprivreda suviše slaba da bi se odmah suočila sa ozbiljnom svjetskom konkurencijom.

Na putu k modernijoj i profitabilnijoj poljoprivredi nastradat će oni nesposobni da se prilagode, što će se uostalom desiti i u drugim segmentima društva. Kako je (naše) selo u prosjeku tradicionalnije i konzervativnije, može se očekivati da će i danak modernizaciji biti veći. Ali, dok ne dođemo do farmera poput onih u Americi i Europi, koji svoju mrkvu u znak nezadovoljstva cijenom i premijama istovaruju pod prozorima Bijele kuće, ili pred Jelisejskom palačom, proteći će mnogo vode, i završiti mnoge nesretne seljačke sudbine, koje je takvima često obilježilo upravo težak život u zemlji gdje se proizvođači kruha drže na vrijednosnim i svim drugim marginama. O tome slikovito svjedoči anketa sprovedena među mladima. Na pita-

Zemlja u bescijenje

Devalviranje seljačkog rada i rezultata toga rada za posljedicu ima i devalviranje vrijednosti obradivog zemljišta. Oni koji zemlju više ne mogu obrađivati i žele je prodati teško da će od dobivenog novca osigurati sebi egzistenciju. Dok se u Njemačkoj za jedan hektar obradive zemlje može kupiti novi auto bolje klase, kod nas se za to može jedva dobiti polovni »jugo«. Cijena jednog hektara danas se kreće od tisuću, do nešto preko dvije tisuće eura, dok je prije petnaestak godina najbolja crnozemska oranica koštala oko pet tisuća eura. Budući da smo desetljećima živjeli u sistemu gdje je poljopri-



vreda imala prije svega socijalnu ulogu, mi zapravo i ne znamo koliko točno vrijede naše oranice, ocijenio je u tjedniku *Bu-levar* pokrajinski tajnik za poljoprivredu *Igor Kurjački*.

U svezi s pričom o prodaji zemljišta, vrlo je aktualna i dilema treba li dozvoliti da naše njive kupuju i stranci. Oficijelni je stav da se strancima može dozvoliti korištenje agrarnih resursa, ali da oni moraju ostati nacionalno dobro. U ostalim državama, međutim, rješenja oko toga su vrlo različita. U Njemačkoj je, recimo, zabranjena prodaja zemlje strancima, dok je u Austriji to dopušteno. Slovenci su bez mnogo razmišljanja dozvolili prodaju poljoprivrednog zemljišta strancima, ali ne i šuma i građevinskog zemljišta. Kod njih je poljoprivredno zemljište izuzetno skupo, mada nije posebno kvalitetno. Mađarska je potpuno liberalizirala ovu prodaju, i to je iskustvo argument naših ekonomskih stručnjaka da zastupaju stav o zabrani prodaje. U Mađarskoj su, naime, stranci otkupili bezmalo svo obradivo zemljište, kao i tvornice, ali profit nisu reinvestirali u mađarsku privredu.

nje što bi voljeli biti kad odrastu, oni su uglavnom odgovarali maneken, estradna zvijezda, ili TV voditelj. Zanimanje »zemljoradnik« našlo se na pretposljednem mjestu. Iza njega je bio samo »čistač ulica«.

Pola milijarde dinara kredita za oživljavanje gospodarstva u Pokrajini

Zaživio Fond za razvoj Vojvodine

Raspisan natječaj za dodjelu sredstava poljoprivrednicima i poduzetnicima

Piše: Dušica Dulić

Fond za razvoj Vojvodine osnovan je odlukom Skupštine Vojvodine 12. veljače 2002. godine, a cilj mu je prije svega pomoći razvoj komunalne in- frastrukture u Pokrajini, nastojati premo- stiti razliku u neravnomjernoj razvijenosti Vojvodine, smanjiti postotak nezaposle- nih, te osposobiti gospodarstvo i potpo- moći izlazak na inozemno tržište.

Budući da Fond prema osnivačkom ak- tu ima vlastita sredstva (od privatizacije u Vojvodini), do sada su bili raspisani natje- čaji za razvoj malih i srednjih poduzeća, za gospodarstvo, poljoprivredu, razvoj in- frastrukture, zatim natječaj za nabavku mineralnih gnojiva, te za kupovinu poljo- privredne mehanizacije preko prerađiva- ča. Ove godine se planira i posebna kredit- na linija za poticanje izvoza.

Tko ima pravo na natječaj?

Pravo natjecanja imaju individualni poljoprivredni proizvođači, privatni poduzetnici, zadruga, mala i srednja poduzeća, te velika poduzeća iz oblasti prehrambeno-prerađivačkog kompleksa pod uvjetom da im je prebivalište, odno- sno sjedište, na teritoriju Autonomne pokrajine Vojvodine. Diljem Vojvodine u tijeku je predstavljanje Fonda za razvoj Vojvodine te otvaranje lokalnih ureda. Ukoliko zainteresiranima zatreba više podataka o natječaju za nove kredite mogu se javiti na telefone 021/456-311 ili 021/456-090. Natječaj je otvoren do 15. svibnja, a projekti se trebaju dosta- viti ili u lokalne urede Fonda za razvoj ili u novosadski ured Fonda za razvoj Voj- vodine na adresi: Bulevar Mihajla Pupi- na broj 18, 21000 Novi Sad. Ured Fon- da otvoren je i u Subotici a nalazi se na drugom katu Otvorenog sveučilišta, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subo- tica. Telefon je: 024/525-242. Rezultati ovoga natječaja bit će objavljeni krajem svibnja.



SREDSTVA: Fond za razvoj Vojvodine je u prošloj godini raspolagao skromnim sredstvima budući da ga je tada punilo svega 5 posto od privatizacije poduzeća s teritorija Vojvodine, dok su ostala sredstva ostajala Republici. Prošlog ljeta pokrenu- ta je politička inicijativa u skladu s ten- dencijama Skupštine Vojvodine da se taj iznos od 5 posto poveća na 50 posto od ukupne privatizacije gospodarskih subje- kata u Vojvodini, što je na kraju i zakonski regulirano.

To, uz činjenicu da će ove godine mno- go više poduzeća ući u privatizaciju nego što ih je ušlo prošle godine, govori u pri- log značajnijim sredstvima Fonda za koja će se moći natjecati. Fond za razvoj nije profitna organizacija i cilj nije uvećavanje sredstava, ali se svakako ne smiju niti obezvrjediti. Budući da su to ipak ograni- čena sredstva, a da svi građani imaju pra- va na njih, prošle godine je bio uveden li- mitirajući faktor baš s namjerom da se omogući natjecanje i dobivanje sredstava za što veći broj poduzeća i individualnih proizvođača. U interesu je da se ta sred- stva Fonda što brže obrću te da ih oni ko- ji su ih dobili što prije vrate, te tako osigu- raju za neke druge zainteresirane subjekte.

KAKO TO DRUGI RADE: Najteže će biti iznaći pravu mjeru, odnosno ravnote- žu između toga da korisnici budu zado- voljni (krediti povoljni), ali i da ih što vi- še dođe na red. Ono što je evidentno, Fond postoji tek godinu dana i nema ranijih is- kustava, za razliku od Fonda za razvoj Sr- bije koji postoji više od 30 godina. Shod- no tome, Fond će se prilagođavati i kreira- ti kreditne uvjete svake godine, ako je po- trebno, na drugi način. Upravo iz razloga nedovoljnog iskustva prije mjesec dana je izaslanastvo Fonda bilo u posjetu Fondu za razvoj Bavorske u Njemačkoj. To je Fond koji je svojim programima i sred- stvima to najnerazvijenije područje Nje- mačke, koje je imalo oko 40 posto neza- poslenog stanovništva, podigao na razinu da trenutačno ima svega oko 5 posto neza- poslenih. Preslikavanje ovako uspješnog modela može nadomjestiti nedovoljno po- četno iskustvo.

NOVI NATJEČAJ: Upravni odbor Fon- da za razvoj Vojvodine raspisao je 29. i 30. ožujka Natječaj za dodjelu sredstava za financiranje razvojnih programa i pro- jekata iz područja gospodarstva, primarne poljoprivredne proizvodnje, prehrambe- no-prerađivačke industrije i prerade na te- ritoriju Vojvodine. Ovo je četvrti natječaj

Uvjeti kreditiranja

Kamatna stopa je 7 posto godišnje uz primjenu takozvane valutne klauzule. Izvršene su i korekcije u odnosu na rokove plasmana. Generalno radi se o plasmanu na razdoblje od tri godine, a izuzevak predstavljaju dugogodišnji zasadi, voćnjaci i vinogradi, gdje je rok plasmana 5 godina. Unutar i jedne i druge kreditne linije postoji grejs period koji za trogodišnji plasman iznosi godinu dana, a kod petogodišnjih dvije godine kada se kamata obračunava i pripisuje glavnici. Nakon isteka grejs perioda počinje kvartalna otplata u 12 rata.

U osnivačkom aktu, da bi se sačuvala realna vrijednost sredstava Fonda i njihov povraćaj, stoji da je neophodno da se osiguraju instrumenti osiguranja plasmana. Do sada je jedina garancija bila bankarska garancija, a za ovaj natječaj postoje tri mogućnosti: bankarske garancije, založno pravo nepokretnosti u vrijednosti 100 posto većoj od vrijednosti odobrenog kre-

dita i mjenica avalirana od strane poslovne banke.

Sredstvima Fonda za razvoj Vojvodine kroz ovaj će se natječaj potpomagati realizacija investicijske zamisli a nikako ne stopostotno financirati investicija, tj. od investitora se traži da osiguraju najmanje 51 posto predračunske vrijednosti iz svojih izvora. Tih 51 posto osobnog učešća nije samo novac, već se prihvata sve što se može prezentirati kao potencijalna snaga za realizaciju investicijske zamisli u visini od 51 posto od njene predračunske vrijednosti. Npr. ako se radi o poduzeću, onda se u 51 posto računa vrijednost postojećeg lagera poluproizvoda, gotovih proizvoda, repromaterijala, popis nespornih nenaplaćenih potraživanja, itd. Tako na primjer, ako netko uzme kredit u vrijednosti od 450.000 dinara na razdoblje od tri godine, na kraju će Fondu trebati vratiti 512.000 dinara, što znači da je cijena aranžmana na ovo trogodišnje razdoblje 62.000 dinara.

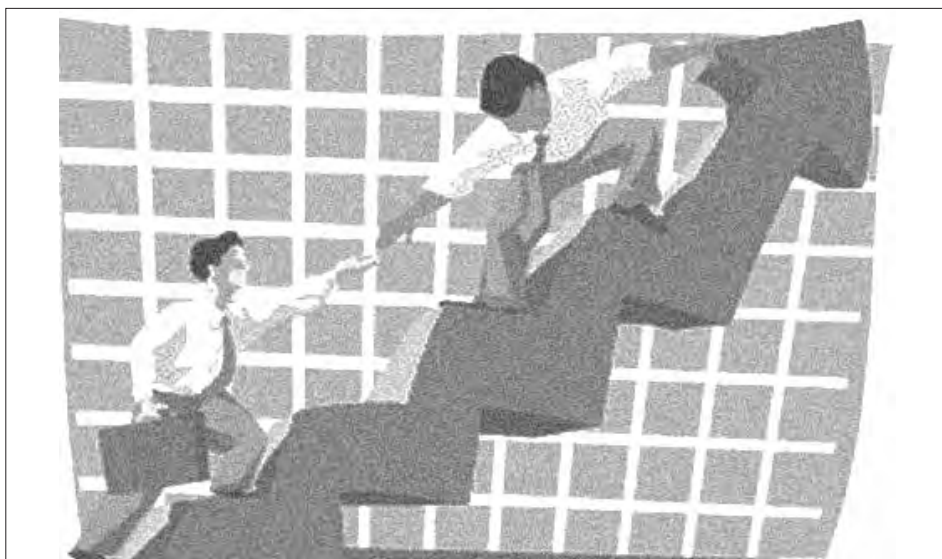
Fonda, koji za razliku od ranijih nije definiran maksimalno raspoloživim sredstvima koja će biti stavljena u funkciju natječaja, jer se još ne zna koliko će u Fondu biti sredstava od privatizacije zaključno s krajem lipnja, kada će se ona staviti na raspolaganje. Prema očekivanjima ljudi iz Fonda, ova četvrta tranša kreditiranja trebala bi biti »teška« oko pola milijarde dinara.

Visina mogućih traženih sredstava ova ga puta nije ograničena već su sredstva za natječaj ograničena s tri faktora, a to su: maksimalni iznos sredstava što će na kraju biti na raspolaganju, visina onih sredstava koja se kao 51 posto učešća traži od podnositelja zahtjeva i, na kraju, jačinom, odnosno potencijalom subjekta koji traži kredit.

Namjena sredstava je određena na dvojak način. S jedne strane je precizno definirana u odnosu na investicije u oblasti poljoprivrede, a nešto labavije za ostala područja gospodarstva.

Što se tiče područja poljoprivrede može se natjecati za nabavku poljoprivredne mehanizacije, osim traktora od 81 do 160 konjskih snaga, za izgradnju sustava za navodnjavanje, za osnivanje zasada voćnjaka i vinograda, osuvremenjavanje i povećavanje kapaciteta linija za preradu primarnih poljoprivrednih proizvoda, a može se natjecati i za nabavku opreme za zaštićeni prostor (staklenici, plastenici, hladnjače, itd.), te za realizaciju programa proizvodnje zdrave hrane.

Namjena sredstava u ostalim granama gospodarstva odnosi se na nabavku osnovnih sredstava, odnosno za nabavku opreme, te se ne može natjecati za izgradnju poslovnih objekata i kupovinu zemljišta. Namjerno je ovo isključeno jer je evidentno da trenutno u Vojvodini ima puno poslovnih objekata koji nisu u funkciji te ne treba poticati izgradnju novih, već zahvaljujući mogućnosti nabavke opreme i osnovnih sredstava stvoriti pretpostavke da se prazne postojeće dvorane privedu namjeni. ■



V S T TREND doo

Bulevar Mihajla Pupina 19
21000 Novi Sad
vst@neobee.net
Telefon: 021/621-046
623-112

Djelatnost: Generalni zastupnik poduzeća HERBOS iz Siska
koji nudi kompletan program preparata i sredstava za zaštitu bilja
U Subotici, doo ZRNKO, Vladimira Đanića 64, telefon: 555-045, gdje sve proizvode možete dobiti i u razmjeni



Srbija na raskršću

Medijska »pobuna«



Piše: Ivan Torov,
komentator Politike

Glavni urednici
14 beogradskih
dnevnik, tjedni-
ka, radio i TV
stanica svoje ne-
zadovoljstvo vla-
dinim angažma-
nom formulirali
su u javnom po-
zivu vlasti da se
već poslije prvo-
svibanjskih pra-
znika sretnu i
»razjasne«, kako
se ističe, ozbiljni
uzajamni nespo-
razumi i inciden-
ti.

Samo što je v. d. predsjednica Srbije *Nataša Mičić* ukinula izvanredno stanje pokazalo se da je ono ostavilo i neke prilično mučne posljedice. Nije teško pogoditi – riječ je o medijima. Preciznije, o dilemi je li i koliko je vlada Srbije pokušavala situaciju stvorenu nakon ubojstva *Đinđića* iskoristiti za discipliniranje novinarske profesije i njeno prilagođavanje potrebama političara.

Desila se, uvjetno rečeno, svojevrsna medijska »pobuna«. Vodeći, najvećim dijelom tiskani mediji, optužili su vladu da je za 42 dana izvanrednog stanja povukla pravu seriju poteza kojima se sama kompromitirala, a novinare ražestila. Glavni urednici 14 beogradskih dnevnika, tjednika, radio i TV stanica svoje nezadovoljstvo vladinim angažmanom formulirali su u javnom pozivu vlasti da se već poslije prvosvibanjskih praznika sretnu i »razjasne«, kako se ističe, ozbiljni uzajamni nespo razumi i incidenti. Simptomatično je da poziv nisu potpisale tri najmoćnije elektronske kuće – RTS (izuzev Radio Beograda), Pink i BK TV. Dakle, upravo one na čije uređivačko i programsko ponašanje vlast ima dominantan utjecaj, a kojima ta činjenica ni najmanje ne smeta, računajući da je »održavanje bliskosti s vlašću« najkraći put da se dođe do toliko željenih nacionalnih frekvencija.

Izravan povod za ovu reakciju bile su prijetnje kojima je bila izložena *Gordana Suša*, glavna urednica neovisne TV produkcije VIN, od strane šefa Biroa vlade Srbije za komunikacije *Vladimira Bebe Popovića*. Za neupućene, radi se o ličnosti koja je, pored ostalog, bila jedan od glavnih aktera ljetosnje, manje-više, komične »prisluskuvačke afere«, autor, kažu oni koji ga poznaju, mnogih afera i skandala u odnosima DOS i DSS, tvorac brojnih »nesporazumi« između vlade i pojedinih medija.

Popovića je *Đinđić* početkom godine »privremeno sklonio«, ali se on ubrzo, naročito nakon ubojstva i zavođenja izvanrednog stanja, ponovo pojavio i postao glavni »medijator« komunikacije sa novinarima i onih famoznih, u novinarskim krugovima, vrlo loše ocijenjenih, agitpropovskih brifinga u vladi Srbije.

Nezavisno od toga, međutim, mediji su ponajviše revoltirani očiglednim pokušajem *Živkovićevog* kabineta da (zlo)upotrebi mjere izvanrednog stanja: po hitnom postupku, u pregrijanoj atmosferi izvanrednog stanja, usvojen je Zakon o javnom informiranju, za koji novinari tvrde da u nekim dijelovima bitno odstupa od prethodno usuglašene verzije i više liči na »mali krivični zakonik«, zakon za zaštitu političara, a manje na propis koji treba potaknuti i garantirati medijske slobode. Glavnim urednicima je simptomatično što se usvajanje zakona odugovlačilo skoro dvije godine, a onda je, u »prerađenoj verziji«, usvojen malte ne »za pet minuta«, bez konzultacija s novinarskom profesijom i u ambijentu bez imalo demokratskih obilježja.

Isti »recept« upotrijebljen je i za brzopotezni izbor članova Vijeća za radiodifuziju. Najprije je hitno skinuta kandidatura jednog profesora sveučilišta, koji je u vrijeme *Šešelja* izbacivao svoje kolege sa posla, a zatim su izabrana još dvojica, bez poštovanja elementarne zakonske procedure (»Pa, nećemo se, valjda, zakona držati ko pijan plota«). Namjera je bila prepoznatljiva: da dodjela radio i TV frekvencija i dalje bude moćno sredstvo kontrole i utjecaja na elektronske medije. Kritičari idu čak korak dalje tvrdeći da se Vijeće kadrovski ekipira tako da se iz trke za nacionalne frekvencije izbaci sve popularnija, a vlasti nezgod-

na urbana RTV B 92 u korist lojalnih BK TV *Bogoljuba Karića* i Pink *Željka Mitrovića*.

Vlasti se ne oprastaju i pokušaji da nekim nesmotrenim potezima zaplaše medije i novinare stvarajući neprijatnu atmosferu i napetost u međusobnim odnosima. Vlada je, doduše, nakon reakcija iz Europe i novinarskih udruga, odustala od namjere da pri Ministarstvu kulture i medija osnuje novinarsku komisiju, koja će analizirati tko je i kako pisao o *Đinđiću* i Vladi i stvarao »atmosferu linča«. Ipak, gorak dojam ambicije da se novinarska profesija i na ovaj način uvuče u »policijsko-analitičke potrage« za »medijskim inspiratorima« ubojstva, nije se mogao tek tako ukloniti. Pogotovo što je bio pojačan povremenim javnim optužbama na račun nekih novinara, prijetnjama da će biti uhapšeni ili privedeni »zbog organiziranja zavjereničke grupe za medijski pritisak protiv *Đinđića* i Vlade«. Pokazalo se, zapravo, da je riječ o konstrukciji bez pokrića u policijskim pretragama.

Na poziv glavnih urednika pozitivno je reagirao samo *Žarko Korać*, potpredsjednik vlade zadužen za medije. Premijer *Živković* i predsjednica Skupštine *Mičić* za sada se ne oglašavaju, osim što u pojedinim intervjuima odbacuju svaku pomisao da je izvanredno stanje korišteno protiv medija. Prvi ljudi beogradskih glasila, međutim, očekuju da će Vlada, ipak, dobro porazmisliti da li da odbije ponudeni dijalog i, tako, uđe u nepotreban klinč sa, nesumnjivo, utjecajnim redakcijama ili će pokušati naći obostrano prihvatljiv kompromis. Ovo potonje se čini vjerovatnijim, naročito nakon premijerove poruke da je »misteriozni« šef Biroa za komunikaciju najavio svoj odlazak s te funkcije. ■



Hotel »Panonija«

Politička borba gusana

Tko to za praznike radi, tko se uoči Uskrsa pravi da se ništa nije dogodilo i kako će se stvari razvijati kad zaista počnemo raditi

Piše: Mirko Sebić

Kada je *Steva Prodanov* u nedjelju na mokrinskoj javnoj sceni na očigled svih okupljenih pojeo jaje, čisto da se vidi da slučajno nije lažirano, ili kako se u Morkinu još kaže »švindlovano«, proglašen je za šampiona 13. svjetskog prvenstva u tucanju uskršnjim jajima u Mokrinu. Selo Mokrin, smješteno nedaleko od Kikinde, poznato je po svjetskim prvenstvima u borbi guskova, takozvanoj Gusanijadi, i onom održanom u nedjelju, Svjetskom prvenstvu u tucanju farbanim uskršnjim jajima – takozvanoj tucanijadi.

Kako javljaju dopisnici, nakon uvodnih borbi, šesnaest takmičara, uglavnom iz Mokrina i Ostojićeva, mada ih je bilo i iz Ljubljane, odmjerili su jačinu svojih jaja u finalnim borbama. U velikom finalu sastali su se *Steva Prodanov* iz Mokrina i svjetski šampion od prije dvije godine, *Mile Ilijin* iz Ostojićeva. Stevino jaje bilo je čvršće. Mokrinčani navikli na ovakva uzbuđenja nisu ovim svjetskim šampionima pridali prevelik medijski značaj.

PREKID SJEDNICE: Ali medijski značaj, barem u finalu, protekle sedmice pobrali su akteri nedavne sjednice Skupštine Vojvodine, točnije poslanici Lige socijaldemokrata Vojvodine, koji su, uzburkavši mirnu radnu atmosferu vojvođanskog parlamenta, nasekirali poslanike, što je ishodilo prekidom redovne sjednice, čiji nastavak slijedi što je prije moguće, jer je ostalo još dosta točaka dnevnog reda za raspravu.

Primjetno je da su se i gospodin *Dorđe Đukić*, predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine, kao i predsjednik Skupštine *Nenad Čanak*, čiji poslanici su i akteri ovog incidenta, a koji, uzgred da pomenemo, nije vodio ovu sjednicu, dakle primjetno je da su svi jednoglasno poricali bilo kakav politički značaj ovog incidenta. Ono, istini za volju, povod za incident je zaista bio potpuno neprimjeren tako burnoj reakciji, ta koreći povoda gotovo da i nije bilo. Međutim, stvari tako mogu izgledati na površini, a kad se malo bolje pogleda vidi se da LSV pokušava već duže vrijeme isprobati svoju skupštinsku snagu, pomenimo samo inici-

jativu za smjenjivanje jednog potpredsjednika Izvršnog vijeća Vojvodine koji dolazi iz, gle čuda, redova Koalicije Vojvodine. Kako se saznaje, ta inicijativa koja je pokrenuta još prije uvođenja izvanrednog stanja, nema podršku ni predsjednika Izvršnog vijeća Vojvodine a ni zastupnika u Skupštini Vojvodine koji dolaze iz redova

Skupština grada Novog Sada u utorak (29. travnja), dakle odmah poslije praznovanja, treba imati novo, redovito, zasjedanje. Odbornike čeka razmatranje završnih izvješća proračuna za prošlu godinu, nekoliko regulacijskih planova, koncept reforme gradske uprave, a treba se postaviti i nekoliko novih članova raznih odbora. Za-



DS. Možda je upravo to saznanje, a ne navedeni razlog, bilo motiv za burnu reakciju zastupnika LSV-a i za njihovu opservaciju da IV ignorira Skupštinu. Tek, kako bilo, ovo su samo nagađanja, a na ovoj javnoj sceni netko je progutao jaje, glatko bez da mu je zastalo, i cijelu priču tako sveo na političku borbu gusana.

OMILJENA CRVENA SLOVA: Odlukom Vlade Srbije ponedjeljak po Uskrsu, koji se slavi po starom kalendaru, proglašen je za neradni dan. Vaskršni ponedjeljak kao službeno neradni dan! Ako ste u (Veliki) petak krenuli u Novom Sadu obaviti neki posao u banci ili drugoj kakvoj ustanovi, mogli ste »poljubiti vrata«. Ako ste bili neoprezni upitati zašto dotični ne rade, rizikovali biste izliv klasične netrpeljivosti, ili nečeg ne daj bože goreg. Julijanski, Gregorijanski ili Prvomajski, svaki nam je kalendar dobar ako sadrži veći broj »crvenih slova«.

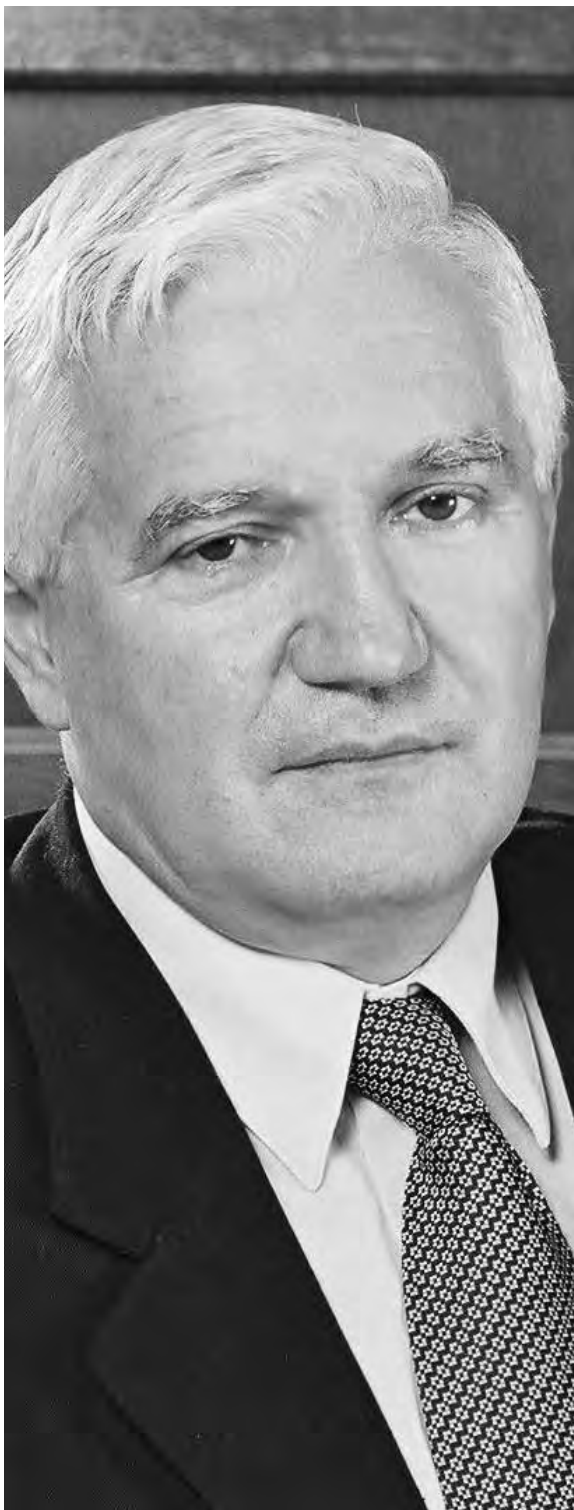
vršni račun proračuna grada za 2002. godinu pokazuje da je gradu ostalo 19 milijuna dinara viška, što i nije čudno, znajući da je rebalansom proračuna izvršenog krajem godine, grad nakon niza godina imao suficit. Prema izvješću, sredstva su korišćena namjenski, mada se primjećuju nelogičnosti u raspoređivanju novca. Recimo, akcija »Novi Sad siguran grad« proračun je koštala nešto više od 15 milijuna dinara, a protokol i reprezentacija potrošili su skoro 12 milijuna dinara poreskih obveznika. Kako će odbornici glasovati poslije prazničnih dana Uskrsa, nismo vam u mogućnosti saopćiti, jer ovaj broj zbog sljedećih, prvosvibanjskih praznika, zaključujemo ranije, ali ako je u Pokrajinskoj skupštini bilo moguće da netko dobije iznenadni napad »burnog reagiranja« jer je tu naviku godinama u oporbi stjecao (objašnjenje Nenada Čanka), nije isključeno da i odbornici novosadski na nešto odreagiraju (burno).

Dorđe Đukić, predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine

Vojvodina autonomna i neotuđiva

*Možemo reći da je najbolja ocjena uspješnosti rada Fonda za razvoj to što nema novca na njegovom računu * Bilo je oprečnih razmišljanja i oprečnih stavova između dviju Vlada pogotovo u pripremi i izradi Omnibus zakona ali to ne znači da naši odnosi nisu veoma dobri * Kroz Osnovni zakon Vojvodina treba kazati kako sebe vidi u budućem ustavnom ustrojstvu Srbije*

Intervju vodio: Mirko Sebić



Ako se prisjetimo postoktobarskih početaka rada vojvođanske Skupštine i konstituiranja Izvršnog vijeća Autonomne Pokrajine Vojvodine, sjetimo se i ne malog broja kritika na sastav vojvođanske Vlade pa i na izbor njenog prvog čovjeka. Ove kritike time su bile jače motivirane što vojvođanska institucija dugo nije imala pravu izvršnu funkciju. Gospodin *Dorđe Đukić*, međutim, svojim radom je pokazao da je političko iskustvo i profesionalna odgovornost ozbiljan kapital u obavljanju ovakve funkcije i danas poslije dvije i pol godine rada, poslije Omnibus zakona i revidiranog Zakona o privatizaciji, možemo reći da Izvršno vijeće Vojvodine pod njegovim vođstvom zadobija sve ozbiljniji autoritet među građanima Vojvodine.

HR: Stječe se dojam da ste se i osobno dosta angažirali oko projekta Fonda za razvoj AP Vojvodine. Kako ste zadovoljni rezultatima?

Pa to je normalno, na kraju to mi je i posao. Jer, u Upravnom odboru Fonda je predsjednik Izvršnog vijeća, sekretar Izvršnog vijeća i svi potpredsjednici Izvršnog vijeća s izuzetkom *Aleksandra Kravića* jer ga je LSV zamijenila *Emilom Fejzulahijem*, sekretarom za lokalnu samoupravu. Taj potez ima opravdanje jer je dobar dio sredstava iz Fonda za razvoj namijenjen upravo lokalnoj samoupravi, odnosno, popravci infrastrukture, a to razumije se ide ili na javna poduzeća ili na Skupštine

općina tako da je logičan potez što je *Aleksandra Kravića* zamijenio njegov stranački kolega *Fejzulahi*.

Osobno sam uvjeren da Fond za razvoj dobro radi. A Skupština Vojvodine o tome je mogla dati, i dala je, mišljenje na posljednjem zasjedanju kad je podnijeto izvješće o radu Fonda. Obaveza Fonda je bila da Izvršnom vijeću podnosi izvješća svaka tri mjeseca i ta izvješća su uvijek dobro ocjenjivana. Možemo reći da je najbolja ocjena uspješnosti rada Fonda za razvoj to što nema novaca na njegovom računu, što znači da je sav novac efikasno plasiran prema zahtjevima potencijalnih korisnika.

Novac se plasira u oživljavanje poljoprivrede i privrede, u razvoj malih i srednjih poduzeća i u infrastrukturne projekte. Do prije nekih dvadesetak dana bilo je plasirano 95,8% od ukupno odobrenih sredstava. Ovih 4,2% su odobreni ali nisu plasirani jer oni koji su ih dobili nisu dostavili kompletnu dokumentaciju. Ali mislim da je do danas i to riješeno tako da se može reći da su sredstva plasirana 100%.

HR: Poslije susreta dvije Vlade i razgovora s premijerom Živkovićem date su veoma usklađene izjave s obje strane. Kakvi su odnosi dviju Vlada, kako suradujete i na kojim principima očekujete da će se razvijati suradnja u budućnosti, i koji su konkretni rezultati te suradnje?

Odnosi dvije Vlade jednako su dobri sada kao što su bili i ranije. Možda se stječe dojam zbog posjete pre-

mijera Živkovića da je to danas nešto drugačije ali jednako je kao i dok je na čelu Vlade bio pokojni premijer Đinđić. Nikada u komunikaciji dvije Vlade nije bilo problema, ne može se reći da o svim pitanjima mislimo isto, ali to se ne može tumačiti kao da imamo zategnute odnose. Na kraju krajeva ni mi u Izvršnom vijeću o svim pitanjima ne mislimo isto. Pa ni u Skupštini Vojvodine, u kojoj od 120 poslanika DOS ima 118, ne misle svi isto i ne reaguju na isti način. Bilo je oprečnih razmišljanja i oprečnih stavova između dviju Vlada pogotovo u pripremi i izradi Omnibus zakona. I tada je, ako se sjećate, formirana ona osmočlana komisija (četiri člana iz Izvršnog vijeća Vojvodine a četiri iz Republičke vlade) koja je imala zadatak naći neku sredinu i ponuditi obostrano prihvatljiva rješenja. Znači ne treba izvlačiti zaključak da ako ima oprečnih stavova automatski odnosi nisu dobri. Važno je da postoji odlična suradnja i dijalog o svim važnim pitanjima.

HR: Sada se radi po resorima i sekretarsko-ministarskim grupama?

Pa to je još ranije dogovoreno i, evo, sprovodi se u praksi. Da bi se izbjegli amandmani na zakone koje Republička



Pokrajinska vlada u radnom ambijentu

vlada predlaže Skupštini, dogovoreno je da pokrajinski sekretari sudjeluju u radu kolegijuma republičkih ministarstava, da bi sudjelovali u procesu nastajanja zakonskih prijedloga i da bi mogli odmah dati sugestije i prijedloge. Sa zadovoljstvom mogu reći da to uspješno funkcioniра u većini ministarstava. Neka ministarstva čak imaju praksu da barem jednom mjesečno svoje kolegije održavaju ovdje u Novom Sadu. To svakako doprinosi da se smanjuju razlike u mišljenjima.

HR: Vojvodanska privreda i privatizacija. Prodaje li netko vojvodansku imovinu bez Vojvodana? Je li privatizacija suviše centralizirana?

U principu u svim zemljama u svijetu privatizacija se sprovodi iz jednog centra. Ne vidim kao bi drugačije moglo biti, i kako bi bilo moguće privatizaciju sprovoditi s dva ili više mjesta, a da ne dođe do drastičnih razlika unutar jednog istog tržišta. Bilo bi nedopustivo da se poduzeća u Nišu prodaju po različitim uvjetima nego poduzeća u Subotici. Po mom mišljenju mnogo je važnije pitanje kako će se novac dobijen od privatizacije trošiti i kuda će se on usmjeravati. Po prvobitnoj verziji zakona 5% je odlazilo za lokalnu samoupravu, a 5% za Autonomnu pokrajinu Vojvodinu. Mi smo tada smatrali da je to malo i prošlog ljeta je došlo do političkog sporazuma da

Važno je da se predstavnici Vojvodine uključe u pisanje Ustava Srbije, jer mi smo u Vojvodini neotuđivi dio Srbije i moramo biti zainteresirani kako će izgledati ustav Srbije. Tek kad budemo imali i Osnovni zakon Vojvodine, moći ćemo naći pravu mjeru u pisanju Ustava Srbije i u definiranju ustavnog položaja Vojvodine u nje-mu.

se to poveća na 50%. Na žalost Skupština Srbije je imala usporeniji ritam rada tako da je tek nedavno taj zakon usvojen u Skupštini. To je značajan pomak i ozbiljnija suma novca s kojom možemo mnogo više uraditi. S druge strane o svim poduzećima koja se privatiziraju donosi se odluka na Izvršnom vijeću Vojvodine. Postoje tri moguća pokretača inicijativa za privatizaciju. Ona može biti pokrenuta: od Republičke vlade, od organa upravljanja u poduzeću ili od zainteresiranog kupca. Kada se pokrene inicijativa mišljenje mora dati lokalna samuprava, ali mišljenje mora dati i Izvršno vijeće Vojvodine ako je poduzeće s teritorije Vojvodine. Tako da na neki

Postoji li sukob?

Na posljednjoj sjednici Skupštine Vojvodine došlo je do incidenta u kome su Vas neki poslanici LSV optužili da ignorirate Skupštinu i da IV radi ne-transparentno. Postoji li sukob na relaciji Izvršno vijeće – Skupština ili je riječ o međustranačkom sukobu?

Ne postoji nikakav sukob između Vijeća i Skupštine. Također nije riječ ni o međustranačkom sukobu. Prije bi se moglo reći da je riječ o nesporazumu ili nerazumijevanju nekih stvari. Neki poslanici očigledno misle da se Skupština treba baviti operativnim poslovima kojim se bavi Izvršno vijeće.



FOTO: MILJAN ČUBRANOVIĆ

način imate dvostruku kontrolu preko lokalne samouprave i preko Izvršnog vijeća.

Mi na Izvršnom vijeću smo do sada uvijek odobrali inicijative za privatizaciju jer smatramo da je privatizacija jedini način da se privreda unaprijedi. Jedan jedini slučaj kada nismo odobrili privatizaciju je Enološka stanica iz Vršca, jer smo smatrali da kontrola kvalitete vina mora ostati pod okriljem i kontrolom države.

Po zakonu o privatizaciji u tenderskoj komisiji ili u komisiji koja priprema aukciju od pet ljudi troje mora biti iz Vojvodine. I to na sljedeći način: jedan član komisije je iz poduzeća koje se privatizira, drugi je iz lokalne samouprave, a treći iz Izvršnog vijeća Vojvodine. Tako da praktično ljudi iz Vojvodine donose odluku o privatizaciji. Tu nema bojazni da netko prodaje vojvođansku imovinu bez suglasnosti Vojvođana. Do sada problema i sukoba nije bilo. Naravno ja ne mogu znati svaki tender ili aukciju, ali da je bilo nekog problema to bih sigurno znao.

HR: Stanje u vojvođanskoj privredi, ne-ki tvrde da značajan broj poduzeća mora pod stečaj. Karakterističan je Srijem

(»Agroruma«, »Srem Šid«, »Matroz«).

Generalno gledano vojvođanska privreda stoji bolje nego privreda Srbije. To se na kraju krajeva može vidjeti i po prosjeku osobnih dohodaka koji je u Vojvodini veći nego u ostalom dijelu Srbije za nekih pedesetak eura. Vojvodina ima sreću da nema velike firme gubitaše poput »Sartrida« ili »Crvene zastave«, jer tu je državi zaista teško intervenirati. Mi na sreću nemamo takve firme, najizraženiji i najveći problem je »Sever« iz Subotice gdje je zaposleno negdje oko tri tisuće ljudi. Naravno, i to sa stanovišta svakog pojedinačno zaposlenog predstavlja problem, ali generalno gledano lakše nam je naći rješenje za tri tisuće ljudi nego za trideset tisuća. U Vojvodini imamo recimo problem u Srijemskoj Mitrovici, tu su problematični mitrovačka šećerana i »Matroz«. Čini mi se da Mitrovica od svih općina ima najveće probleme jer joj dva glavna nosioca privrednog života ne rade. Ali ovakva privredna situacija i nelikvidnost je ono što smo mi naslijedili, to naravno nije nikakav alibi jer mi smo znali što nas čeka u toj oblasti kad smo preuzimali vlast. Ali ipak treba imati razumijevanja i znati da sve ono što je ne-

Kako bi bilo moguće privatizaciju sprovoditi sa dva ili više mjesta, a da ne dođe do drastičnih razlika unutar jednog istog tržišta. Bilo bi nedopustivo da se poduzeća u Nišu prodaju pod različitim uvjetima nego poduzeća u Subotici. Po mom mišljenju mnogo je važnije pitanje kako će se novac dobijen od privatizacije trošiti i kuda će se on usmjeravati.

gativno učinjeno za posljednjih desetak godina ne može se za dvije i pol godine ispraviti.

HR: Kako ocjenjujete rad na Osnovnom zakonu Vojvodine i gdje vidite Vojvodinu u budućem Ustavu Srbije?

Osnovni zakon je dokument koji se još uvijek radi i piše i na kojem je rad privremeno bio prekinut zbog tragične smrti premijera Đinđića. Ova sjednica Skupštine Vojvodine, čije je zasjedanje još u tijeku, ne bavi se pitanjima Osnovnog zakona, ali sljedeća sjednica u svibnju sigurno će na dnevnom redu imati i usvajanje nacrtu Osnovnog zakona Vojvodine. Mislim da je tu manje više postignut konsenzus oko devedeset posto nacrtu Osnovnog zakona. Dakle, vodeće stranke u parlamentu, tu mislim na DS, LSV i SVM, složile su se oko važnih pitanja nacrtu. Kroz Osnovni zakon Vojvodina treba kazati kako sebe vidi u budućem ustavnom ustrojstvu Srbije. Ali po meni je još važnije da se predstavnici Vojvodine uključe u pisanje Ustava Srbije, jer mi smo u Vojvodini neotuđivi dio Srbije i moramo biti zainteresirani kako će izgledati ustav Srbije. Mislim da je i tu postignut dobar dogovor jer predstavnici vojvođanske skupštine sudjeluju u pripremi novog ustava Srbije. Tek kad bude imali i Osnovni zakon Vojvodine, moći ćemo naći pravu mjeru i u pisanju Ustava Srbije i u definiranju ustavnog položaja Vojvodine u njemu. ■

Sa seminara posvećenog povjerenju i pomirenju u Jugoistočnoj Europi

Nedostaje uznemirenje nad zločinom

Koliko smo daleko od stabilnosti u regiji, kakva je uloga pomirenja i povjerenja i što u tome mogu učiniti nevladine udruge

Piše: Nikola Perušić

Proteklog vikenda u organizaciji Agencije lokalne demokracije i Centra za multikulturalnost, a uz podršku Vijeća Europe, u Subotici je održan seminar s temom »Nevladine udruge i njihova uloga u pomirenju i izgradnji mjera povjerenja u regiji Jugoistočne Europe«. Dvadesetak predstavnika civilnih organizacija iz naše zemlje i regije razgovaralo je o nužnosti izgradnje povjerenja i pomirenja, ljudskim i manjinskim pravima kao njihovom faktoru, te ulozi NVO i medija.

Govoreći pri otvaranju seminara, dr. Boško Kovačević sa Otvorenog univerziteta iz Subotice izrazio je stav kako je proces temeljitije promjene u nas počeo 12. ožujka ove godine, nakon ubojstva premijera Đinđića, a da je vrijeme prije toga bilo propušteno. To vrijeme je rezultiralo uspjehom na vanjskom planu, dok se na konsolidaciji građanskog društva nije daleko odmaklo. »Sada imamo ozbiljan nagovještaj otvaranja prijemom u Vijeće Europe i upečatljivom podrškom SAD, što se ne bi smjelo relativizirati i prokockati. Imamo impulse za sanaciju unutarnjih problema« - kaže Kovačević.

TEK NA POČETKU: Izgradnja ozbiljnog društva baziranog na povjerenju počiva na povjerenju građana u poredak. Potrebno je apsolvirati problem ratnog zločina i zauzdavanje privrednog kriminala, te bi se nakon toga moglo govoriti o gradnji ozbiljnog društva baziranog na povjerenju. Kovačević ukazuje kako je problem manjine većine bio predmet zlorabe i mešetarenja, te da razrješavanje nacionalnog

čvorišta treba ići ka korpusu ljudskih odnosa, a ne međusobnim konfliktima i traženju prava bez pokrića. Potrebno je unutar svakog društva ponaosob izgraditi dionice i pretpostavke da se međusobni odnosi brže i efikasnije rješavaju, a ključni problemi se rješavaju u partnerstvu.

MIJENJATI PODSISTEME: Drugi uvodničar ovog seminara Pavel Domonji iz novosadske kancelarije Helsinškog odbora, složio se sa stavom da je razoren socijalni kapital – sposobnost da se radi i živi zajedno, što pokazalo »pucanje« obitelji i prijateljstava po nacionalnim šavovima. Što u slučaju da policija ne reagira na izvipljavanje nad nekim Romom, može li on imati povjerenja u institucije sistema, hoće li biti rezigniran ili reagirati nasiljem? - upitao je Domonji i iznio primjer Hrtkovača, u kojem su Hrvati bili nezaštićeni, te su se iseljavali, dijelom i stoga što su spoznali da institucije neće reagirati. Domonji kaže da se povjerenje teško stiče i lako gubi, a da je srbijanska politička kultura herojska, što znači da je vanjska sloboda važnija od unutarnje, te da ne drži do individualizma pojedinca. »Da bi ljudska prava dobila na važnosti, potrebno je mijenjati podsysteme. Protiv sam pomirenja – treba nam uznemirenje. Jer na djelu je pomirenje sa zločinima. Postoji patološka logika reciprociteta poput morbidnog užitka kao da tuđi zločini rasterećuju, raduju, oslobađaju odgovornosti. S druge strane tu je fatalizam po kojem su zločini neumitni, čime se ruši moralna autonomija i postiže normalizacija zločina« - kaže Pavel Domonji.



Najveći broj građana nije spreman na suočavanje sa hipokrizijom i zločinom, već na izvrđavanje, jer se radi o bolnom procesu koji udara na samopoštivanje. Sučeljavanje neće promijeniti prošlost, ali će izoštriti aparate da bi zlo ranije prepoznali. Rad Komisije za istinu i pomirenje, koju je oformio bivši predsjednik SRJ Vojislav Koštunica i njen cilj da istraži uzroke raspada SFRJ, što bi trebala raditi tri godine dok ne bi izišla sa svojim zaključcima (o radu ove Komisije u posljednje vrijeme uopće se ne govori), Domonji ocjenjuje kao suptilnu strategiju za neutraliziranje zločina.



Pavel Domonji, Dušan Torbica, Boško Kovačević

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađordev put 2, telefon
(danonoćno): (024) 55-44-33
- Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon
(danonoćno): (024) 792-202
Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.yu
e-mail: funero@funero.co.yu

Uvijek poseban, nikad isti

Tavankute, moje selo malo

Cjelokupna politika asimilacije nije uspjela iskorijeniti vjekovnu tradiciju uvriježenu u srcima ljudi

Piše: Ladislav Suknović

Tavankut, veliko sjeverno-bačko selo, nalazi se 17 km jugozapadno od Subotice, s preko 5000 žitelja. Sam naziv sela je nepoznatog podrijetla. O tome postoji nekoliko tumačenja, (mađarskog podrijetla tavon kut – na jezeru bunar, slavenskog podrijetla tavan kut – mračan kut) ali budući da niti jedno nije potvrđeno u povijesnim dokumentima, moraju se uzeti kao proizvoljna. Međutim, kao i selo, njegov naziv datira iz najstarijih vremena i kasnije nikada nije mijenjan.

U povijesnim dokumentima Tavankut se prvi puta spominje u založnici mađarskog kralja Alberta 1439. godine, (naziva se »castrum« – utvrđenje, a ne »opidum« što znači naselje) kojom se ovaj posjed kralja daje u zalog *Janošu Hunjadiju*. Tavankut je u to vrijeme imao isti status kao i Subotica. Vjerojatno je bio nastanjen od najstarijih vremena, jer prilikom iskopavanja, koja su 1953. godine vršena na mjestu gdje se nekada nalazio centar Tavankuta, odnosno utvrđenje, pronađeni su avarski grobovi. A postojanje Avara u Panonskoj nizini spominju i rimski pisci iz 586. godine. Masovnije naseljavanje Tavankuta slavenkim, odnosno hrvatskim življem datira iz 1687. godine i od tog vremena u Tavankutu nije izvršena skoro nikakva promjena u nacionalnom sastavu življa pa je tako ostalo i do današnjih dana.

ULOGA CRKVE: U južnom dijelu sela na plodnoj crnici živjeli su bogatiji posjednici u jakim obiteljskim zadrugama, čijom diobom su kasnije nastali najstariji zaselci, tzv. »krajevi«: Skenderov kraj, Crnkov kraj, Vuković kraj, Marinkić kraj, Mamužić kraj, i drugi. Siromašnim seljacima preostalo je da nastave tradiciju još iz doba Turaka tj. da se bave stočarstvom i da se naseljavaju na ivicama pašnjaka. Nekadašnji centar Tavankuta nalazio se na desnoj obali Krivaje, između Kapele sv. Ane i današnjeg centra naselja, i bio je okružen močvarama ovog potoka što je tada imalo i stratejski značaj jer su močvare štatile mjesto od neprijatelja. Danas još samo jedan drveni križ označava mjesto gdje se nekada nalazila crkva. Tavankut je između ostalog karakteriziralo i razasutost kućasalaša po cijeloj njegovoj površini, objedinjavajući tri naselja, Donji Tavankut, Gornji Tavankut i Ljutovo, s tri željezničke postaje.

Crkva u Donjem Tavankutu je podignuta 1908. godine u neoromaničkom stilu i spada među najljepše seoske sakralne objekte u cijeloj subotičkoj biskupiji, s prekrasno oslikanim interijerom. U Gornjem Tavankutu postoji kapelica posvećena u čast sv. Ane. Podigla ju je obitelj *Mate Vukovića* 1924. godine, a župna zajednica u Ljutovu posvećena je »Uzvišenju Sv. Križa«. U proteklom razdoblju crkva u Tavankutu je odigrala veliku ulogu i dala značajan doprinos očuvanju cjelokupnog identiteta izraženog kroz jezik, kulturu i običaje. U njenom okrilju je i u najgorim godinama političkih previranja obilježenih nacionalnim sukobima, Božja riječ tumačena narodnim, hrvatskim jezikom i svi običaji su u izvornom obliku sačuvani do današnjih dana. Pastoralni rad urodio je plodom i uskom povezanošću sa kulturnim životom, te je na taj način u Tavankutu objedinjen i u međusobnoj komplementarnosti ostvaren suživot i prožimanje vjere i kulture, temeljnih postulata žitelja ovog sela.

JEDINSTVENE SLAMARKE: Stožer kulture, tradicije i identiteta Tavankuta i njegove okolice je nadaleko poznato Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Mati-



Jedna od najljepših u biskupiji

Mirko Godar, predsjednik Savjeta MZ Tavankut

Jasni ciljevi

»Proteklih godina selo je u bitnome stagniralo, infrastrukturni objekti su dotrajali, divlje deponije su na svakom koraku, neorganizirana zdravstvena služba i mnogi drugi problemi.

Novi tim ljudi, koji rukovodi Mjesnom zajednicom do sljedećih lokalnih izbora, kao i Grupa za razvoj, istupaju s veoma jasnim ciljem, da se naše selo uredi i dovede na jednu višu razinu dostojanstva i kvalitete življenja. Svjesni smo da je pred nama težak i mukotrpan posao koji zahtijeva mnogo odricanja.«

ja Gubec«, osnovano na inicijativu *Ivana Prčića–Gospodara* i *Većeslava Omahena* 1946. godine na temeljima Dramskog odjela koji je u to vrijeme bio najaktivniji.

Danas je folklorni odjel najzapaženiji i najaktivniji, njegov rad protkan je mnogim priznanjima i nagradama, a u brojnom opusu gostovanja je i sudjelovanje na Prvoj Međunarodnoj smotri folkloru u Zagrebu 1966. godine.

Bogatstvo kulture žitelja ovoga sela potvrđuju i njegovanje slamarske umjetnosti, jedinstvene u svijetu po svom izražajnom elementu. Sredinom 1961. godine u Tavankutu se osniva Likovna kolonija, okup-

Vlč. Franjo Ivanković, župnik Crkve Srca Isusova u Tavankutu

Skladna suradnja

»Crkvena prisutnost u Tavankutu doživljava se na više načina. Zahvaljujući skladnoj suradnji ključnih institucija u mjestu, nastoji se učiniti što više pozitivnih pomaka kako bi vjera i kultura naroda bila na što kvalitetnijoj razini. Značajan doprinos tom nastojanju svakako je vraćanje vjeronauka u škole.

Posljednjih godina radi se na materijalnoj obnovi crkvenih objekata, a u cijelosti je obnovljen krov na crkvi »Srca Isusova«, kao i fasada kapele sv. Ane u G. Tavankutu. Ove godine pristupilo se elektrifikaciji zvona i uvođenju nove električne instalacije u crkvi u D. Tavankutu, a u planu je po dobijanju suglasnosti izgradnja nove crkve u Ljutovu.«

Branko Horvat, predsjednik HKPD
»Matija Gubec«

Radimo tiho, ali odlučno

»Još davne 1965. postao sam član tada KUD-a »Matija Gubec«, točnije folklornog odjela. U Društvu sam prisutan sve ovo vrijeme, s vrlo malim prekidima, dajući svoj doprinos očuvanju osobnosti kulture, običaja i specifičnosti detalja življenja Hrvata-Bunjevaca na ovim prostorima. Radimo tiho, nenametljivo, odlučni da ustrajemo u ostvarivanju ciljeva na dobrobit svih žitelja.«

ljajući mnoge znamenite umjetnike toga doba i ne samo njih nego i druge ljubitelje likovne umjetnosti i naivce. Članovi ovog odjela inicirali su kasnije i uključivanje pletilja kruna i ornamenata od slame u ovaj odjel, što će kasnije rezultirati razvojem umjetnosti u tehnici slame. U okrilju slamarškog odjela izrasta tradicionalna »Kolonija I. saziva naive u tehnici slame«, koja svake godine okuplja mnoge umjetnike i vrsne slamarke.

Osim navedenih, u Društvu djeluju još četiri odjela: literarni, novinarski, tambura-

Marica Skenderović, učiteljica na hrvatskom jeziku u OŠ »Matija Gubec«

Djeca svladala materinski jezik

»Razred broji 14 učenika, što je optimalno za kvalitetan rad. Velika pomoć u radu su nam udžbenici koji su prilagođeni djeci i motiviraju ih za nova saznanja. Konverzacija se odvija na hrvatskom jeziku, koji su djeca vrlo kvalitetno svladala i vema mi je drago jer se na taj način svi zajedno bolje upoznajemo s materinskim jezikom.«



»Oaza« voćarstva



U proizvodnoj hali »Yucum«-a

ški, te informatički, svaki u svom segmentu nastojeći educirati, informirati i očuvati baštinu hrvatskog življa sukladno novim trendovima i razvitku.

U Tavankutu 1928. godine započinje prva javna proslava Dužijance, svetkovine koja se s malim prekidom i sa sve obimnijim programom proslavlja do danas.

NEUSPJEŠNA ASIMILACIJA: Godine 1956. Društvu je oduzet pridjev »hrvatsko« čiju su sudbinu dijelila mnoga druga društva i institucije s ovim predznakom u Jugoslaviji. No, cjelokupna politika asimilacije i protjerivanja nije uspjela iskorijeniti vjekovnu tradiciju uvriježenu u srcima ljudi. Iako nije bilo, niti se moglo vidjeti ili naslutiti, Društvo je nastavilo njegovati hrvatsku kulturu pod okrnjenim nazivom, bez isticanja nacionalnog predznaka, ostvarujući svoj prvotni cilj. Ova dugodišnja borba za opstojnost i nastupajuće godine nacionalnih sukoba rezultirala je ponovnim rađanjem ideje o povratku prvobitnog naziva Društva (koje je u Jugoslaviji to učinilo prvo) 1991. godine.

U Donjem Tavankutu postoji Osnovna škola »Matija Gubec«, koju danas pohađa 400 đaka i ima odjeljenje na hrvatskom jeziku, a također i u okviru vrtića (ogranak »Naše radosti«) u Tavankutu postoji odjeljenje na hrvatskom jeziku.

O gospodarskoj razvijenosti sela svjedoče dvije tvornice za preradu voća i povrća – »YUCUM« i »Medoprodukt«, među najvećim proizvođačima konzerviranog i smrznutog

tog voća i povrća u državi. Tavankut se s pravom može nazvati pravom »oazom« voćarstva.

Djeluje i Dobrovoljno vatrogasno društvo s dugogodišnjom tradicijom, Nogometni klub OFK »Tavankut« osnovan 1949. godine, trenutačno se nalazi u Prvoj srpskoj ligi, M. O. »Udruženje penzionera«, »Aktiv žena«, Bunjevački kulturni centar, te ogranak Gradske knjižnice, koja je izrasla iz Čitaonice HKPD-a »Matija Gubec« osnovane 15. kolovoza 1952. godine, kada je Društvo dobilo na korištenje dvije prostorije u Zadrudnom domu.

Da je Tavankut tijekom svoje povijesti bio i ostao poseban, govore nam i zapisi u »Subotičkoj Danici«, objavljeni u prigodi posvete Hrvatskog seljačkog prosvitnog doma 1936. godine i upriličenog posjeta izaslanika dr. Vlatka Mačeka, kada je bilo prisutno 10.000 Bunjevaca i Šokaca. Tom prigodom je između ostalog zapisano i sljedeće »A Tavankut ko Tavankut, i ovoga puta je pokazao, da je kula Hrvatsva, i da u nacionalnoj stvari uvijek prednjači, te se i ovoga puta naša jedinstvenost pokazala kao toliko puta prije.«

Kristina Tokodi, studentica I. godine
Visoke zdravstvene škole, Sveučilišta u Zagrebu

Želim se vratiti

»Sam odlazak na studije je bio pomalo težak, ali uz pomoć prijatelja koji tamo studiraju sljedeći dani su mi postali zanimljiviji i uspješniji. Zadovoljna sam studijima, novim saznanjima i iskustvima. Želja mi je vratiti se u Tavankut, jer se i ovdje polako otvaraju nove mogućnosti i za nas mlade.«

Stanovnici Zoo vrta na Paliću sve češće žrtve zlonamernika

(Ne)prijatelji životinja

Mali pingvini usmrćeni čavlima

Piše: Dražen Prčić

Životinje, ta divna stvorenja koja drugu-ju sa čovjekom od kada je svijeta, posjeduju jedno divno obilježje koje, na žalost, njihov »vječiti prijatelj« vjerojatno nikada neće imati. One ne znaju i ne mogu mrziti... Cijeli svoj životni put, u bilo kojoj vrsti pripadnosti, životinje proživljavaju na temelju instinktivnog nagona za samoodržanjem. Uz pojedine, još uvijek nepouzdan dokazane primjere svojevrsne pojave emocija, sve ostale komunikacije između sebe, ali i pripadnika drugih vrsta rješavaju posve instinktivno. U tom iskonskom osjećaju, koji ih nepogrešivo vodi milenijima evolucije, životinjski svijet nije, a nadamo se da i neće, otkriti fenomen toliko svojstven ljudskoj rasi. Zlo.

Životinja ubija drugu životinju, ali samo da bi se prehranila ili obranila potomstvo od uljeza, ali nikada to ne čini iz obijesti. Upravo ta riječ »obijest« vuče korijen iz engleske riječi »beast« koja znači zvijer, ali niti zvijeri ne ubijaju iz »obijesti«. Ubija samo i jedino čovjek.

SMRT MALIH PINGVINA: Prije izvesnog vremena nekoliko malih pingvina,

Ignacije Tonković, direktor Zoo vrta

Bez europske publike

Pokušali smo formirati koncept europskog Zoo vrta, ali nažalost nemamo europsku publiku. Mnoge životinje se nalaze u poluotvorenim prostorima, ali nikada ne ugrožavaju one čovjeka, nego uvijek čovjek ugrožava njih. Što se tiče pingvina, njih je netko nahranio »svježim« čavlima od 5-6 cm, a kako su oni naivni i gutaju sve, došlo je do oštećenja želuca koje je bilo fatalno za njihove malene organizme. U pitanju je čista zlonamjernost onoga tko im je želio direktno nauditi.

koji su predstavljali svojevrsnu atrakciju paličkog Zoo vrta, uginulo je od stranih tijela koja su nakon obdukcije pronađena u njihovim sićušnim tijelima. Ta strana tijela bili su čavli.

Stariji čitatelji će se vjerojatno sjetiti nekad popularnog crtića o malenom pingvinu Chilly Willy-ju koji je uvijek uspijevaio nadmudriti svoje krupnije, snažnije nepri-



Daleko od postojbine - klokani

jatelje koji su ga željeli pojesti. Da je »naše« pingvinčić netko želio pojesti, to bi još mogli i nekako razumjeti, jer glad muti i najbistriji um, ali da ih je poželio samo ubiti, bacivši im smrtonosne čavle, to se ne može ničim opravdati. Jer Chilly Willy je ipak samo animirani lik iza čije mudrosti se krije genijalnost njegova ljudskog kreatora, ali maleni pingvinčići su imali samo svoj instinkt, koji im ovoga puta nije pomogao. Daleko od svog prirodnog ledeno-polarog okruženja, živeći svoj zatočenički život u srcu Panonske ravnice, instinktivno-obrambeni sustav im je, posve normalno oslabio. U nedostatku potrebe da se sami skrbu za hranu, prepušteni brizi dobrih domaćina na čelu s direktorom Ignacijem Tonkovićem, koji stalno upozoravaju posjetitelje kako životinjama ne treba ništa davati, nisu bili sposobni prepoznati zločinca ljudskog lika koji su im servirali smrtonosni obrok. Da li su to bili odrasli ili nečija raspuštena djeca, sada to nije toliko važno, jer malih pingvinčića više nema.



Ovdje su živjeli pingvinčići

Prvog svibnja 15.000 posjetitelja

Zoo vrt na Paliću utemeljen je 1949. godine i nalazi se u nadležnosti Skupštine općine Subotica. Tijekom godine posjeti ga od 120.000 - 150.000 posjetitelja, a posebice tijekom prvosvibanjskih praznika kada bude i do 15.000 gostiju.



U posjeti Zoo vrtu

Ostao je samo tužni prizor njihovog ogradenog dijela u kojem su se brčkali u malenom jezercetu i simpatično sunčali na toplom kontinentalnom suncu, a na radost svih koji su došli posjetiti ih. Sada je, na veliku žalost, njihov prostor zlokobno prazan, ostavljajući tužni prizor zločina nad nevinim životinjama.

APEL LJUDSKOSTI: Kao i svake godine o prvomajskim praznicima tradicional-

no će se put Palića, tog jedinstvenog biser Panonske ravni, zaputiti rijeke vojvođanskih turista željnih užitka na najljepšem jezeru sjevera zemlje. U takoreći obveznom itinereru, vjerojatno, najznačajnija odrednica biti će jamačno i Zoo vrt, također svojevrsan dragulj naših krajeva. Neka ovaj tekst svima njima bude svojevrsan apel ljudskosti izražen u istinskoj ljubavi prema životinjskom svijetu koji živi u njemu. Dragi ljudi i djeco, ukoliko ne volite



Žal za zimom

životinje nemojte ići u Zoo vrt (nadam se da u vašim programima to nije obvezno!), ukoliko ih pak volite nemojte ih ubijati željom da im iskažete ljubav. Gledajte ih, uživajući u njihovoj ljepoti, ali im nemojte ništa davati. Želite li na neki način pomoći, ukoliko ste u financijskoj mogućnosti, donirajte novčana sredstva na račun vrta i njima će životinje do kojih vam je stalo biti nahranjene. Kvalitetno i sigurno! ■

Laviči

Glavna proljetna atrakcija u Zoo vrtu su, jamačno, mali laviči koji ubrzano odrastaju na panonskom pijesku (na naslovnoj strani ovog broja »Hrvatske riječi«). Malo bolji poznavatelji heraldike (znanost o grbovima) prisjetiti će se kako se ova afrička životinja često nalazi na mnogim grbovima vojvođanskih gradova.



Antal Bulić, iz Berlina

Obvezno u Zoo

Živim s obitelji u Njemačkoj, ali uvijek kada smo u mogućnosti dolazimo doma na Palić, kada je posjet Zoo vrtu gotovo obavezan. U Berlinu, gdje živimo, Zoo je mnogo veći s više egzotičnih životinja, ali to je posve razumljivo obzirom na veličinu njemačke metropole. Ali ovaj »naš« palički, iako malen za europske standarde, lijep je i svima nama drag, te se uvijek s radošću vraćamo.



Mjesto za osamu

Vjera, nogomet, druženje - tračak nade

Neka i nogomet okuplja Srijemce

NOVI SLANKAMEN – U subotu, 26. travnja, na radost svih Srijemaca, otvoreno je novo nogometno igralište u vrtu iza župne Crkve u Novom Slankamenu, čiju je izgradnju potpomogao Caritas Italije. Toga je dana u posjet Slankamenu došao biskup Dijeceze Bolzano-Bressanone *msgr. Wilhelm Egger*, njegov tajnik *M. Thomas Sturz*, direktori Caritasa *Mauro Randi* i *Heiner Schweigkofler*, te direktor Caritasa za inozemstvo *Fabio Molon*. Uz nazočnost domaćeg biskupa, pomoćnog biskupa Đakovačke i srijemske biskupije *msgr. Đuro*



Gašparovića, te nekoliko župnika iz susjednih župa, došli su uveličati ovaj skup i generalni konzul RH u Pečuhu (Mađarska) *mr. Ivan Bandić*, kao i *Miroslav Kovačić* iz Konzulata RH u Subotici. Među gostima bili su, također, predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća SCG: potpredsjednik *Mato Groznica*, predsjednik Izvršnog odbora *Lazo Vojnić Hajduk*, član IO *Dujo Runje*, te tajnik Vijeća *Ladislav Suknović*.

Najprije je održana sveta misa, koju je predvodio biskup *msgr. Đuro Gašparović*, a potom se pristupilo činu otvorenja nogometnog igrališta. *Msgr. Wilhelm Egger* prerezao je vrpce, te simboličnim izvođenjem penala svečano otvorio igralište. Zatim je biskup *Gašparović* blagoslovio igralište i sve nazočne. Gostima je na ručku bila predstavljena srijemska kuhinja uz slankamensko vino s obronaka Fruške gore.

Prvog dana su u nogometnom turniru sudjelovale ekipe iz Petrovaradina, Golubinaca, Surčina, Srijemske Mitrovice, te juniori i seniori Slankamena. Pobjedila je



ekipa iz Golubinaca, drugo mjesto osvojila je ekipa Surčina, dok su se na trećem mjestu našli mladi Slankamenci. Svi sudionici su dobili diplome za uspomenu na ovaj prvi turnir na novome igralištu. Za nogometaše, ali i sve ostale, vrhunski slankamenski kuhari pripremili su lovački gulaš, nakon čega se veselilo do noći. Organizator ove manifestacije bio je župnik slankamenski, vlč. *Dinko Kalmar*, uz suradnju članova Pastoralnog i Ekumenskog vijeća župe, te pomoć mnogobrojnih sudionika.

Kirbaj u Golubincima

GOLUBINCI – Župna crkva u Golubincima posvećena je sv. Jurju mučeniku, koji se slavi 23. travnja. Kao i proteklih godina, i ove je godine taj blagdan ponukao mnoge da budu nazočni na proslavi patrona ove župe, te su osim mještana na misnom slavlju prisustvovali i vjernici iz okolnih župa. Euharistijsko slavlje je predvodio pomoćni biskup Đakovačko-srijemske biskupije *msgr. Đuro Gašparović*, dok je u koncelebraciji sudjelovalo i desetak svećenika iz srijemskih župa. U misnom slavlju je sudjelovao i grkokatolički svećenik iz Indije *Petar Dutka*. Iz Đakova, Republike Hrvatske, ovim su povodom u goste došli vlč. *Ivica Rebić* i vlč. *Mato Vidaković*. Budući da je ovaj blagdan i imendan biskupa *Gašparovića*, mnogi su iskoristili prigodu i na ovaj način čestitati biskupu na uspješnoj pastirskoj službi koju obnaša kao ge-

neralni vikar za srijemski dio ove biskupije. Domaći župnik vlč. *Jozo Duspára* je još jednom pokazao kako župa sv. Jurja zavređuje pozornost, te je uz dobru organizaciju kako misnog slavlja i prigodnog objeda, u goste pozvao crkveni pjevački zbor iz Novog Slankamena, koji su za ovaj put zamijenili domaći pjevački zbor. Na proslavi je bio nazočan i gospodin *Jekić* iz Starih Banovaca, poslanik Skupštine Vojvodine, koji je i na ovaj način, kako je sam rekao, htio odati priznanje onima koji su podržali njegov izbor u Pokrajinsku skupštinu.

Ono što je bilo osobito dirljivo je to što su mnogi Hrvati raseljeni diljem Hrvatske i šire, pohrlili u Golubince da sa svojim dojučerašnjim susjedima, rodbinom i prijateljima razmijene koju toplu riječ i evociraju uspomene na vremena kada je popu-

larna »Đurđeva« bila jedan od središnjih događanja hrvatskog i katoličkog puka ovoga mjesta. Toga dana, većina obitelji ugosti po nekog »sa strane«, što je bio slučaj i ovoga puta, kada su mnoge kapije u znak dobrodošlice po cijeli dan bile širom otvorene.

Dakle, još jednom se u jednoj finoj simbiozi našlo duhovno i svjetovno biće hrvatskog naroda, što svakako plijeni pozornost i što može biti uzor i drugima.

MMMG

700 godina Janjeva

JANJEVO – U Župi sv. Nikole u Janjevu 8. i 9. svibnja, svečano će biti proslavljen jubilej 700 godina od spomena rimokatoličke župe u ovom mjestu na Kosovu, koje je najveći broj Hrvata napustio u posljednjih desetak godina.

veliki broj svečanosti u okviru ovogodišnje Dužijance, te pozvao da se svi uključe u pripremu tradicionalne manifestacije – Natjecanje risara, koje će se ove godine također održati u Tavankutu. Značaj je tim veći što se ove godine u Tavankutu proslavlja jubilara 75. Dužijanaca. Ovoj svečanosti poseban pečat dali su mladi članovi HKPD-a »Matija Gubec« koji su u narodnim nošnjama sudjelovali u svečanosti.

L. S.

Otpočeo program »Dužijance 2003.«

TAVANKUT – Prošlog petka u Tavankutu je upriličen Blagoslov žita, prve u nizu svečanosti održavanja žetvenih svečanosti-Dužijance 2003. godine. Obred blagoslova žita je započeo u 17. sati, svečanom procesijom koja je krenula ispred župne Crkve srca Isusova, koju su predvodili katedralni župnik i arhiepzbiter *mons. Stjepan Beretić*, tavankutski župnik vlč. *Fra-*

njo Ivanković i vlč. *mr. Marinko Stantić*

Brojnim žiteljima Tavankuta i članovima Organizacionog odbora Dužijance, obratio se vlč. *Beretić* koji je, nakon blagoslova žita, okupljenima protumačio religiozno značenje ovoga čina te zaželio dobar i bogati urod. Predsjednik Organizacijskog odbora »Dužijance 2003.« *Grgo Kujundžić* pozdravio je prisutne i nagovijestio

Dokumentarac o najstarijem vrtiću na Balkanu

Ljubav prema mališanima

Predškolska ustanova »Naša Radost« iz Subotice, osim što je najstarija, zaslužuje i epitet jedne od najkvalitetnijih ustanova na Balkanu, o čemu svjedoči najnovije priznanje

»Mala priča o velikim koracima«, kako je naslovljen polusatni film o predškolskoj ustanovi »Naša Radost« iz Subotice, prikazan je proteklog tjedna u prepunoj Velikoj vijećnici Gradske kuće. Kao prvo zabavište na Balkanu, utemeljeno 18. rujna 1843., »Naša Radost« je afirmacijom suvremenih koncepata baziranih na psihološkim i pedagoškim saznanjima o dječjem razvitku podigla kvalitetu odgoja na visoku razinu. Zbog izuzetnih rezultata »Naša Radost« je za školsku 2001./2002. godinu dobila pokrajinsko priznanje »Đorđe Natošević«.

Film podsjeća na početak odgojnih predškolskih aktivnosti, te na brojne projekte i programe koji uvažavaju dijete kao aktiv-

no, interaktivno i kreativno biće koje se ispoljava u njegovoj inicijativi, spontanom istraživačkim ponašanjima i igri.

Film su predstavili šefica odjela za socijalna pitanja i u odjelu društvenih djelatnosti SO Subotica *Mária Biacsi* i pedagog PU »Naša Radost« *Dužo Runje*.

Montažer filma je *Zvonimir Sudarević*, a sam autor, specijalistica razvojne psihologije i psihopatologije *Dijana Kopunović*, istakla je programe i projekte radene unutar i izvan institucije. Film je urađen u više verzija, te se osim srpske naracije može pogledati i sa mađarskom, a prilagođen je i gluhonijemima, jer je naracija prikazana i gestikulacijama na jeziku njihovih. ■



Autorica filma Dijana Kopunović

UGS »Nezavisnost« obilježava međunarodni Dan rada

Samo crne diplome

Extra negativac - Bogdan Zagorac, direktor »Nove Brazde« iz Đurđina

Već treću godinu zaredom regionalno povjereništvo za sjevernu Bačku Ujedinjenih granskih sindikata »Nezavisnost« dodjeljuje prvosvibanjske diplome. Još se nije stišala bura oko dodjele prošlogodišnjih crnih plaketa, kako se navodi »za pokazani i dokazani krajnje negativan odnos prema osnovnim sindikalnim pravima i slobodama i sindikalnom organiziranju zaposlenih« nakon kojeg je *Geza Kolár*, prijašnji direktor »Mladosti«, pokrenuo spor zbog navodne klevete protiv povjerenika UGS »Nezavisnost« *Ljube Zajovića*. Zajović ističe kako je potvrda da su bili u pravu i to što je troje od četiri nezakonito otpuštena radnika vraćeno na posao, uz naknadu svih troškova od strane tvrtke. Međutim, prije ovoga je MUP uputio prekršajnu prijavu protiv Kolara zbog uznemiravanja i prijetnji upućenih Zajoviću.

Ovogodišnji laureati cr-

nih diploma su direktori OŠ »Đuro Salaj« *Mičo Uzelac*, Medicinske škole *Geza Sukola*, ustanove »Dječje pozorište – Gyermekszínház – Dječje kazalište« *Valéria Ágoston Pribilla*, ADTU »Palić« *Milorad Štavljanin*, »Sigma« *Nikola Obradović* i AD »Krivaja« *Milan Božanić*.

Extra-crnu diplomu sa tri crne crte dobio je *Bogdan Zagorac*, direktor »Nove brazde« iz Đurđina protiv kojeg istražni sudac vrši istražne radnje nakon prijave UGS »Nezavisnost« zbog navodnih manipulacija i zloupotrebe službenog položaja: prijavu je policija prosljedila tužitelju, a o tome je priopćenjem obaviještena javnost. Ove godine nitko nije dobio zele nu diplomu koju ovaj sindikat dodjeljuje za primjeran odnos prema sindikatu i radničkim pravima. ■



U prostorijama HKC

»Bunjevačko kolo«

Uskoro ured HNV-a

Na Internet sajtu Hrvatskog nacionalnog vijeća pojavila se informacija po kojoj je na zahtjev predsjednika IO HNV-a *Laze Vojnić Hajduka* pokrenuta inicijativa za pronalaženje poslovnog prostor u kojem bi počeo djelovati Ured HNV-a, Izvršni odbor i E-vlada. Susretljivošću predsjednika Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« *Bele Ivkovića*, problem lociranja poslovnog prostora HNV-a je riješen, doduše privremeno, u prostorijama HKC »Bunjevačko kolo«.

Naime, Upravni odbor HKC »Bunjevačko kolo« na svojoj je sjednici od 15. travnja donio odluku o izdavanju dijela svojih prostorija, u Preradovićevoj ulici br. 4, koje se nalaze na katu, Hrvatskom nacionalnom vijeću. HNV će koristiti telefon 024 556-898 i 553-818 koji zainteresirani mogu pozivati nakon praznika. Ovih dana vrši se uređivanje tih prostorija i poslije prvog svibnja početak će sa radom Ured HNV-a. Rad će biti u početku volonterski, a kasnije će se pokušati profesionalizirati ono što je moguće i što je Statutom predviđeno, stoji u priopćenju HNV. ■

Urok kod bački Hrvata Bunjevaca

O praznovirju



Piše: Alojzije Stantić

*Da bi mater
sačuvala dite
od uroka obič-
no mu veže oko
ruke crvenu
vunicu ko na -
rukvicu il taku
mašnu oko
vrata, a kad su
njim svezale
onda ji još po -
sipaju garom iz
peći.*

O d pamtvika se med ljudima svuđan u svitu stvaralo i nigovalo praznovirje, o čem svidoče toliki nasliđeni dokazi u kojekakim adetima, pismenima i predmetima. Nastanak praznovirja su potakle nlike pojave koje su se čoviku desile, bilo da ji je iskusio il ji nije znao pridviditi, na sebi il drugima, a on za nji nije imo podesan odgovor na iskonsko pitanje: zašto?

Da se do te mire razvilo praznovirje, najviše je doprino stra od dilovanja, po ondašnjem svaćanju viši sila, zapravo prirodni sila i pojava koje čovik uslid neznanja nije znao protumačit. Stra od ti sila je od pamtvika bio najveći. Kako se znanost razvijala, polagano je dokazivano kako te pojave mož izazvat il spričit da se ne dese; protumačene su više sile, čime je izbrisano proznovirje ko neosnovano.

Ko na priliku, od pamtvika je udar groma bio stra da čovik od njeg ne strada il da ne zapali vatru koja će mu nanet veliku štetu. Još u prvoj polovici XX. vika tu i tamo su naši salašari usrid ampe izbacili žarlo prid salaš da u njeg ne udari grom. Kad je Benjamin Franklin dokazo štetno pražnjenje elektriciteta i 1752. g. izumio gromobran, njegovo se hasniranje toliko raširilo, istina polagano, da se ljudi po želji mogu cigurno zaštitit od udara groma. To je samo jedan od toliki dokaza kojim je poništeno praznovirje, u opisanom slučaju da žarlo ne mož spričit štetu od više sile, od udara groma.

U praznovirju du ipak najviše zazorali od uroka.

ČARANJE I UROK: Čaranje je osnovano na virovanju da čovik ima neobičnu, tajanstvenu moć dilovanja na žive stvorove, tako da onaj koji čara il daje urok zadovolji želju. Naši stari su se kadgod bavili čaranjem u raznim svetkovinama il kakim važnim događajima:

prilikom vinćanja, rođenja diteta, u životu majke i diteta, u domaćinstvu, u gazdaluku, kod lićenja razni bolesti, u slučaju smrti kojeg člana obitelji i kod predmeta za koje misle da donese sriću il nesriću.

Čaranje, koje se odnosi na svetkovine, mož podilit na božićno, uskrsno i duhovsko vrime. Praznovirja vezana za ove blagdane su izvan ove teme.

Od tušta narodni adeta vezani za ovu temu naši stari su se najviše pastrili da sačuvalu dite od uroka.



Magijsko pecivo s jajetom iz Sardinije (Italija)

DITE I UROK: Po ondašnjem svaćanju nika čeljad imadu moć da ostrim pogledom na dite njega poplaše, ono počme plakat, zaboli ga glava, neće da ide, izgubi dobru volju i osobito volju za sigranjem. Tako dite mož friško izmršavit i ne dugo zatim možda i umrit.

Po mišljenju naroda, moć da urekne dite ima čeljade koje je mater još u ditiñstvu jedared odbila od sise i malo za tim ponovo ga počela dojit. Kažu da su taka čeljad obično sa sastavljenim obrvama i

da ji je najlakše po tom pripoznat.

Da bi mater sačuvala dite od uroka obično mu veže oko ruke crvenu vunicu ko narukvicu il taku mašnu oko vrata, a kad su njim svezale onda ji još posipaju garom iz peći. Otaleg je nasto adet da su prasetu, ždribetu, teletu il jagnjetu oko vrata vezivali crvenu pantljiku s virovanjem da će ga ona sačuvat od uroka.

LIĆENJE DITETA OD UROKA:

Kad se malo dite rasplače, boli ga glava il neće da sisa, pa su onda stariji probali utvrdit dal je dite urečeno. To su utvrdili tako da su tri kašike vode izlili u pladanj il šoljicu, onda se u tu vodu zamoče prsti i na bravi napravi križ. Ko je došo ureć dite moro se uvatit za bravu, posli tog se pravi križ na svim čošama astala, jel ko je ureko dite taj je sidio i za astalom. Tom su vodom posli namazali dičije oči i slipoočnice unakrsno i napravili znak križa na kolivki u kojoj dite spava, a svi koji su onda bili u sobi tom vodom primažu svoje oči. Ovim postupkom rukovodi majka dite. Kad je sve to obavljeno, mater izmiri koliko je vode ostalo. Ako je ostalo više vode neg koliko je mater nalila u sud, onda je dite urečeno i tu vodu triba izliti u čošu praga i ragastova vrata il je prolit na kera da urok nestane s diteta.

Ako je dite urečeno, posli prolićvanja vode mater nosi dite nikoj ženi koja zna molitvu od uroka il šklopaca. Taku molitvu mož da stekne samo divojka.

Ovo je ulomak iz mog predavanja na XII etnološkom savitovanju u Senti, 29. lipnja 2002. godine.

Nike podatke sam hasniro iz obimne doktorske disertacije *Praznovjerja Bunjevačkih Hrvata* svećenika Marka Kopunovića. Istraživanja je svršio oko 1950. godine. ■

Razbijanje svagdašnjice

Rad i odmor



Piše: Vič. mr.
Andrija Kopilović

Odmor je svakome neophodan. Ako tijelo i ne traži taj odmor, ako i nije nužno da promijeniš klimu, prostor i zrak, potrebno je barem da promijeniš misli, da napraviš nove odluke. Svagdašnjica može učiniti da svoj posao radiš mehanički, da mehanički misliš, izgovaraš iste riječi i rečenice, da prestaneš biti stvaratelj, kreativan, da uopće više ne ideš u novo. Svagdašnjica te može uvući u određenu tvrdoću srca, nekomunikativnost, jednoličnost, dosadu i pomisao da se u životu ništa ne može promijeniti. Svagdašnjica može ubiti čovjeka u tebi.

Prošao je Uskrs. Slavili smo. Došli su dani kada nas priroda mami da se u njoj i s njom poistovjetimo. Data je šansa da se i odmorimo. Istina je da se i naši zemljoradnici umaraju, a ipak su pozvani komunicirati s prirodom, rađajući i odmarajući se mogu u ovim Uskršnjim danima dati maha svojoj duši. U želji da iz perspektive rada razmišljam o odmoru nudim i dije lim s našim prof. Ivančićem poruku i razmišljanje za naše čitateljstvo – poruku koja nam govori i koja postaje hrana ako je prihvatimo.

Odmor je svakome neophodan. Ako tijelo i ne traži taj odmor, ako i nije nužno da promijeniš klimu, prostor i zrak, potrebno je barem da promijeniš misli, da napraviš nove odluke. Svagdašnjica, naime, može u čovjeku ubiti kreativnost. Svagdašnjica može učiniti da svoj posao radiš mehanički, da mehanički misliš, izgovaraš iste riječi i rečenice, da prestaneš biti stvaratelj, kreativan, da uopće više ne ideš u novo. Svagdašnjica te može uvući u određenu tvrdoću srca, nekomunikativnost, jednoličnost, dosadu i pomisao da se u životu ništa ne može promijeniti. Svagdašnjica može ubiti čovjeka u tebi.

Svakome je od nas, stoga, nužan odmor. Odmor je, međutim, jedva koristan ako je on samo fizički odmor. Ako je odmor samo promjena zraka, ambijenta i hrane, ako je samo kupanje ili penjanje na planine, onda je taj odmor previše slab. Jer, kao što se u tijelu mogu nakupiti otrovi, kao što tijelo može postati umorno i nesposobno da prima nove podražaje, da daje nove snage, tako i du-

ša postaje prepuna, ispuni se velikim ranama, uvredama, sumnjama i nevjericama. Čovjekova misao otupi, isprazne se inicijative i sposobnosti za poticaje, za novost, čovjek od jednom postaje slijep za vječnost, za umjerenost i za velike misli, i stoga kao da zastane na putu života.

Odmor je, stoga, prvenstveno odmor duše. Odmoriti dušu možeš ako uzmeš knjigu koju još nisi čitao, tekst koji će te osvježiti, pokazati ti nove perspektive, koji će te iznutra obogatiti, koji ćeš moći no-

vot promatrati s određene udaljenosti i ocjenjivati ga. Polagano ćeš osjetiti gdje su napetosti, rane, nesposobnosti, gdje je ušla tupost, gdje su uvrede zatvorile sva vrata za druge i za Boga, gdje si zastao i postao nesretan, gdje to duša u tebi tuguje. Nemoj se bojati razmišljati do kraja. Ali razmišljaj i razumom i dušom. Neka ti intuicija pokazuje perspektive, a razum ih pokušava dostići, otkriti i razraditi. Pokušaj otkriti gdje si dobivao tako teške rane, pokušaj praštati onima koji su ih zadali, pokušaj se odijeliti od

onoga što je dosada uništavalo tvoj život, izbaciti mržnju, pokajati se za pogreške, zla i krivice, moliti da ti oprostite oni koje si povrijedio, i opet pronaći bitne sadržaje života.

Pokušaj i moliti. Ispočetak možda mehanički, ponavljajući neke molitvene formule. Iza toga pokušaj čitati psalme, molitve drugih, a onda polako dopusti srcu da samo izgovara molitve. Idi ponovno u prirodu, promatraj najprije cjelinu prirode, a onda zađi u pojedinosti, zagledaj se u cvijet, kamenčić ili školjku, u koji plod ili dijete. Polako će opet ono iskonsko, prажivotno ući u tvoje pore, osvježiti te i odmoriti. Tada ćeš svoj život vidjeti u novom svjetlu i čeznut ćeš da mu se možeš vratiti. To su trenuci kad

ćeš osjetiti da si odmoren. Vidjet ćeš da je to, zapravo, bitan odmor. Jer, tijelo se može odmoriti i u dugom spavanju, na dugoj šetnji, ako se dobro najedeš, dobro piješ ili uredno živiš, no duša treba više vremena da bi došla k sebi, da bi se izliječila i opet postala sposobna primati i stvarati. ■



siti u život. Potrebno je, zatim, na odmoru pronaći prepuno mira i tišine. Naspavati se, ići u šetnju, zaplivati u tišinu, uroniti u mir i dopustiti da umor side s tebe i da duša može progovoriti. Potrebno je polako promatrati prirodu, ljude, događaje, život i sve zgrade s određene udaljenosti. Potrebno je i svoj vlastiti ži-

Prijedlog tjedna

(Hrvatski) apatrid i britanski minstrell-i

**Dubravka Ugrešić:
MUZEJ BEZUVJETNE PREDAJE**
(Samizdat B92/Konzor,
Beograd/Zagreb, 2002.)

»Moje knjige nisu bestsellere,
one spadaju u slowsellere.«

Dubravka Ugrešić

U vrlo kratkom roku, zaredom, objavile su se u domicilnoj nam državi čak dvije knjige glasovite hrvatske spisateljice, danas žiteljke Nizozemske, Dubravke Ugrešić – knjiga eseja »Kultura laži«, te roman »Muzej



bezuvtjetne predaje«. Beogradski nakladnik »Samizdat B92«, uz »Rende« i zrenjaninsku Gradsku knjižnicu i inače je najagilniji s ovih prostora kada se radi o hrvatskim spisateljima. Sjetimo se samo ne tako davno objavljenih djela Roberta Perišića, koje smo vam, štovani čitatelji, predstavili u predašnjim brojevima »Hrvatske riječi«.

U Ugrešićke je »privatno-političko«, i to je tek naizgled feministički poklič. Kritičar Jagna Pogačnik kaže o novom romanu autorice kako je to »privatna knjiga«, beogradski spisatelj i urednik u »Filipu Višnjiću« Mihajlo Pantić piše, glede djela, da se radi o »romanu ispisanog egzistencijom«, dok Velimir Visković konstatira »vrlo personalizirano iskustvo«.

Najširu elaboraciju knjige daje Andrea Zlatar, zapažajući kako roman funkcionira »kao povezivanje autobiografskoga diskursa i ironijskoga modusa«, razmatrajući dalje jednu od najbitnijih odlika pisanja Dubravke Ugrešić: »Autobiografski pisci ulijeću s radošću u klopku ega zbog koje je autorica izbjegavala izravnu autobiografičnost, zazirući od narcisoidnosti, od samo (za)dovoljnog i samozadovoljavajućega samo-prezentiranja, običnoga književnoga ego-tripa. Što ima ljepše, i lakše, od nesmetana pliva-

nja i dubinskoga ronjenja u vlastitoj duši? Što ima teže od neprestanog samoironskoga odmaka i stalnoga promatranja sebe iz gledišta vanjskoga oka, bez popusta? I oprosta, dodao bih ja, nakon čitanja ove sjajne knjige.

»Muzej bezuvjetne predaje« se doima kao prirodno, vrlo uspješno zaokruživanje jedne etape, oduživanje posljedicama i fenomenima raspada »jučerašnjega svijeta«, uz lucidno i krajnje deziluzionirano kibiciranje (vrlog) Novoga Svijeta, dobro, Nizozemske, u njenom slučaju. Uvjeran sam, a i vas uvjeravam, nakon čitanja ove knjige shvatit ćete, kao i ja, ono što je Dubravka Ugrešić davno pojmila: pogoršanje svijeta i dalje će doprinosti poboljšanju teksta, spisateljstva uopće, a posebice-konkretno, kada je Dubravka Ugrešić u pitanju. Ma gdje živjela, ma u koje vrijeme.

Jethro Tull »MINSTRELL IN THE GALLERY«

Album »Minstrell In The Gallery« je najdorečenija ploča koju su »Jethro Tull« snimili. Po svom kvalitetu stoji rame uz rame s klasičnim albumima ovog sastava, kao što su »Stand Up«, »Benefit« ili »Aqualung«. Tema koja preovladava na albumu »Minstrell« je odnos umjetnika prema



društvu i obrnuto. Što se samih tekstova tiče, poznat je visok standard koji je Ian Anderson sebi postavio, a što se očituje i na ovom ostvarenju sastava »Jethro Tull«, jer ponuđeni tekstovi svojim kvalitetom nadilaze okvire uobičajene rock produkcije.

Ian Anderson je rođen 1946. godine. Tri godine je studirao na likovnoj akademiji, a muzičku karijeru započinje 1963. godine, kada osniva trio »Blades«. Od 1964. do 1966., nastupao je u »John

Evan Blues Bandu«, da bi sredinom 1966. godine u Londonu bio jedan od osnivača kvarteta »Jethro Tull« (skupa s gitaristom, Mick Abrahamsom, koji nakon debi albuma skupine, »This Was« odlazi osnovati vlastiti jazz/blues/rock orijentirani »Bloodwyn Pig«). Ian Anderson svira gitaru, flautu i instrumente sa klavijaturom, komponira i piše tekstove za skladbe svoje čuvene grupe. Spada u red najozbiljnijih autora britanske moderne glazbe, a jedna je od najspektakularnijih ličnosti na sceni. Poznat je kao intelektualac rocka i zbog toga ne iznenađuje kvaliteta njegovih tekstova. Na albumu »Minstrell In The Gallery«, pored flaute, njegov glavni instrument je akustična gitara. Uvođenjem dominira jućih akustičnih instrumenata, grupa je postigla novu boju i slojevitost glazbe u odnosu na ranija ostvarenja. Topli zvuk flaute boji zajednički zvuk instrumenata s kojima svira, a Ian Anderson je dobar dio svoje slave zaslužio upravo i načinom sviranja flaute u rock bandu.

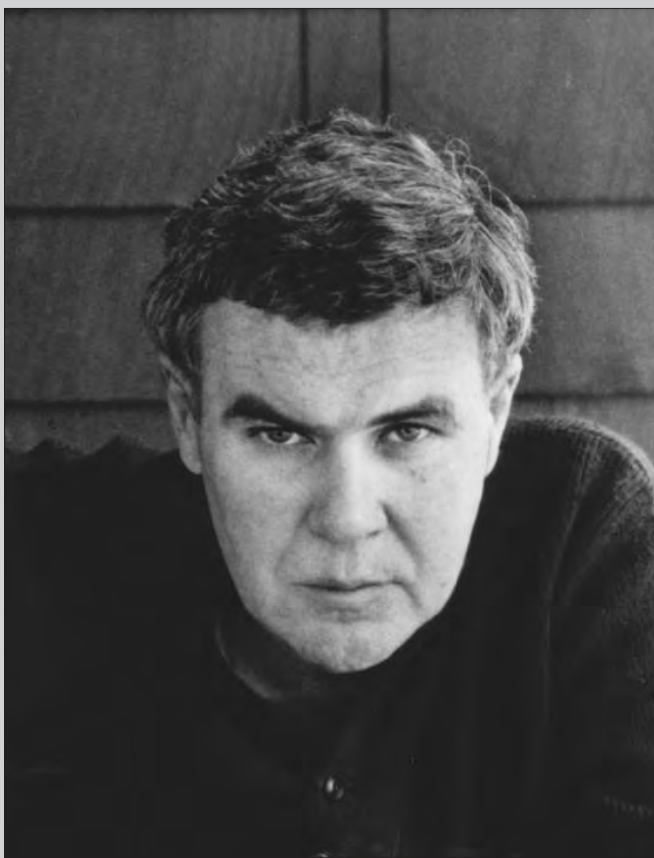
Dobri rock flautisti mogu se nabrojati na prste. Prvi je započeo sastav »Manfred Mann«, kojem je zvuk flaute bio zaštitni znak, a potom i ostali: »Jethro Tull« Iana Andersona, kojeg mnogi smatraju najboljim, zatim »Moody Blues«, »Gong«, »King Crimson«, »East Of Eden«, »Traffic« (s pokojnim virtuozom na saksofonu i flauti, Chris Woodom) i drugi. Album »Minstrell In The Gallery« čine kraće pjesme nego što je to uobičajeno u »Jethro Tull« opusu. Takav skladateljski pristup imao je za posljedicu čvršće aranžmane. U njihovoj muzici raspoznatljiv je pečat engleskog podneblja. Primjena engleske muzičke tradicije u rasponu od elizabetanskih madrigala pa do folk pjesama izdvaja »Jethro Tull« iz gomile rock bandova. Muzika sa »Minstrela« je identificirajuća predstava o sastavu »Jethro Tull«, jer kroz nju probija ličnost njenih članova. Kompozicije s izvrsnom lirikom stimuliraju i podstiču na razmišljanje, uz divne orkestarske aranžmane i smirene melodije, koje sadrže nepatvorenu osjećajnost. »Minstrel In The Gallery« je stilski i idejno iznansiran album, koji zasigurno omogućuje nalaženje pravog odgovora na ironičnu žaoku sadržanu u stihu »prestar za rock n roll, a premlad za smrt«, kako je naslovljen jedan od kasnijih albuma sastava »Jethro Tull«.

Z. Sarić

Vijesti

Carver napokon objavljen u Hrvatskoj

Kultni američki spisatelj, majstor kratke priče, pokojni *Raymond Carver* (1938. - 1988.), konačno je objavljen i u Hrvatskoj. Nakon što se davnih 80-ih u glasovitom hrvatskom literarnom magazinu »Quorum«, pojavio s nekoliko odabranih pripovijesti, Carver je dostupan sada i u obliku knjige kratkih



priča, odabirom, u domicilnoj nam državi još tijekom 90-ih prevedene i tiskane knjige, dakle desetljeće prije no u Hrvatskoj, naslovljene – »O čemu govorimo kada govorimo o lju-bavi«. Pokojni Carver profesionalni je spisatelj od dvadesete godine, i unatoč relativno brzom uspjehu, kuburio je s alkoholizmom cijeloga života. Kada se, najzad, iz petog pokušaja i hospitaliziranog liječenja otragao iz pandži ovog poroka, preminuo je od raka pluća u 50. godini. Premda opće priznat kao jedan od najvećih američkih književnih stilista kratke, prozne forme, sebe je uvijek smatrao prvenstveno pjesnikom, a kao svog najvećeg uzora isticao je Čehova. Svoju dugogodišnju ovisničku borbu s alkoholom opisao je u autobiografskoj knjizi, »Fires«, koja je, ujedno, i personalni favorit urednika ove rubrike.

»Debeli precjednik« u Novom Sadu

Osječki alternativni i angažirani post-punk sastav »Debeli precjednik« svirao je pred novosadskom publikom na koncertu što ga je 26. travnja navečer u klubu »Enter« organizirao »Alarm tim«, promovirajući projekt za televizijsku emisiju »Larmanje«.



Objavljen »Hrvatski iseljenički zbornik«

Početkom mjeseca objavljen je »Hrvatski iseljenički zbornik 2003.«. Tiskala ga je i objavila Hrvatska matica iseljenika, a njen ravnatelj *Boris Maruna* kazao je u matičnoj kući, prigodom svečanoga predstavljanja ovog naslova, među ostalim, i sljedeće: »Kada je riječ o hrvatskoj kulturi, almanasi su odigrali veliku ulogu«. Posebnu je pozornost nazočnima skrenuo na vrsni tekst »Desetljeće neovisne Hrvatske« *Josipa Šentije*, koji bi, po njegovom mišljenju, valjao pročitati svaki Hrvat. O zborniku su, među inima govorili još i *Vladimir P. Goss*, hrvatsko-američki književnik, *Rebeka Mesarić-Žapčić*, *Željko Holjevac*, te urednica *Vesna Kukavica*.



Tri Porina za »Lado«

Za album »Na zelenom travniku«, priznati i glasoviti ansambl plesova i pjesama Hrvatske »Lado« dobio je Porine u kategoriji najboljeg albuma kao i najbolje izvedbe folklorne glazbe. Album donosi hrvatske narodne jačke - pjesme iz Gradišća, autora i dirigenta *Bože Potočnika*. Na albumu su, uz autentične hrvatske popijevke, uvrštene i one koje nose obilježja drugih kultura koje su gradišćanski Hrvati usvojili. Porin je hrvatski ekvivalent svjetskoj glazbenoj nagradi »Grammy«, i dodjeljuje se u okviru Dana Hrvatske televizije.

OBLJETNICA

Devedeset godina od rođenja tri velikana pisane riječi

Ovoga mjeseca navršava se 90 godina od rođenja trojice velikana hrvatske književnosti: *Ranko Marinković*, *Ivan Goran Kovačić*, te *Viktor Vida*, rođeni su, naime 1913. godine, u svibnju. Sva trojica veoma upečatljivo utjelovljuju sudbinu Hrvatske u 20. stoljeću: Marinković, koji je živio u najmanje pet režima i sistema, reflektirao je ovu kreativnu dugovječnost u svojoj divnoj prozi, Kovačić, vulkanski talent čiji je kreativni pjesnički i životni put iskrenog ljevičara prekraćen jednim potezom noža, te, na koncu, Vida, emigrant od 1942. koji se, upravo kada se ras-cvao kao pravi spisateljski cvijet od ot-krovenja, odlučio na samoubojstvo u da-lekoj Argentini.



Ranko Marinković

»Bunjevački blues«
predstavljen u Zagrebu

U organizaciji Udruge za potporu bačkih Hrvata iz Zagreba, u Matiči Hrvatskoj je, 23. travnja, predstavljena knjiga poezije spisatelja i filozofa, *prof. Tomislava Žigmanova*, »Bunjevački blues«. Pred gotovo stotinu nazočnih, o knjizi su, osim autora, govorili i lingvistica *Sanja Vulić*, te umirovljeni sveučilišni profesor stilistike, *dr. Krunoslav Pranjić*.

»Uho, grlo, nož«
i u Subotici

Već kulni roman zagrebačke spisateljice *Vedrane Rudan* best-seller »Uho, grlo, nož«, kog je u domaćoj nam državi, već u drugom izdanju, objavio beogradski naklad-nik »Rende«, Subotičani su mogli, (ako ga nisu pročitali, a i oni koji jesu, i) vidjeti 29. travnja u sali na prvom katu Doma vojske Jugoslavije, kao monodramu u izvedbi prvakinja beogradskog glumišta (iz matične kuće) »Atelje 212« *Jelisavete Seke Sabljčić*, koja je ujedno i dramatisirala tekst, dok je komad režirala njena sugrađanka *Tatjana Mandić-Rigonat*.

Bogata kulturna ponuda za Prvosvibanjske praznike

Sprigodno sročnim sloganom organizatora JP »Palić-Ludaš«, koji glasi: »Prvi maj/svibanj na Paliću - 20. put masovno i organizirano, traje, jer vrijedi!«, ovogodišnji program obilježavanja svečanosti Dana rada, tradicionalni doček 1. svibnja, s uobičajenim »urankom«, pješaćenjem i biciklističkom utrkom od (centra) Subotice do Palića, znači i mnogo više: naime, to je, istodobno i otvaranje turističke sezone na Paliću 2003. godine, 158. po redu. Glasoviti restoran »Mala gostiona« slavi 150. obljetnicu, a što se samoga 1. svibnja tiče ovo je njegovo 114. obilježavanje u Subotici, točnije, na Paliću i u okolici jezera. U bogatom programu i ugo-

stiteljskoj ponudi, valja izdvojiti sljedeće kulturne sadržaje: koncert klasične glazbe na Muzičkom paviljonu s početkom u 10 sati, nastup folklornih grupa na stazi Velikog parka, sat docnije, potom, točno u podne internacionalni etno-crossover-jazz violinist svjetskoga renomea i ranga Subotičanin *Lajko Felix*, pola ure kasnije nova likovna Galerija na otvorenom, u »Abel parku«, kraj jezera. U 13 sati je muzički maraton na Ljetnoj pozornici na kom, među inima, sudjeluju *Aleksandar Toković*, skupina »Ethnokor«, HKC »Bunjevačko kolo«, KUD »Bunjevka« i mnogi drugi.

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE

IVAN MEŠTROVIĆ (1889. - 1962.)

Najveći hrvatski, i zacijelo, jedan od najvećih skulptora uopće, u povijesti europske, pa i svjetske suvremene umjetnosti, *Ivan Meštrović*, najsnažnija je pojava u idiomu skulpture na ovim prostorima. Brzo je osvojio domaće prostore, a nakon Rimske izložbe 1911. godine njegova vizionarska umjetnost prodrla je i u svijet na velika vrata. Prihvaćajući eklektizam bečko-minhenske škole secesije, Meštrović je svojom pozitivno patetičnom monumentalnom frazom pogodio jedinom povijesnom trenutku koji je težio uvijekve-

čiti nacionalnu prošlost; No, ovaj politički aktivni propagandist, a kasnije izraziti vjerski zanesenjak, posjedovao je istinski snažnu kreativnu umjetničku fantaziju i temperament, kao i neviđen talent. Na rasponu od simbolizma do secesije, preko *Augusta Rodina* i njegova impresionističkoga koncepta, do stilizirana ekspresionizma forme, Meštrović je dosegao u više mahova, svojim izravno klesanim figurama istinsku monumentalnost i grandioznost, sugestivnu i osebnostnu snagu autentičnoga genija.



U Subotici danas počeo »May Flower«

Festival otvara »Fantasmagoria«

U skupnoj organizaciji subotičke Književne udruge, lokalne samouprave i festivala »Media wave« iz mađarskog grada Győr, u Subotici je za danas najavljen početak mini-festivala naslovljenog »May Flower«, koji će trajati do 9. svibnja. Festival otvara nastup dua/povremeno i grupe »Fantasmagoria« (na slici) u Dječjem kazalištu, s početkom



u 20 sati, a sutra će u Velikoj vijećnici u isto vrijeme koncert imati američki urbani country/blues-rocker, *Kevin Quain*.

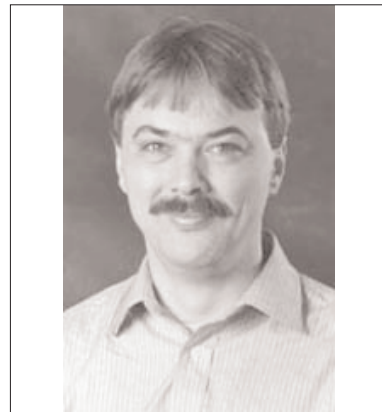
Za 4. svibanj je najavljen nastup američkog vibrafonista jevrejskoga podrijetla

Eldad Tarmu-a, dok su 5. svibnja na programu čak dva koncerta: u 19 sati u Dječjem kazalištu nastupit će grupa »Dikanda«, a za 21 sat je planiran nastup američke plesačice *Keme Jamal* u Mađarskom kulturnom centru »Népkör«. Na istome mjestu, narednoga dana, 6. svibnja, održat će se čak tri manifestacije: najprije će od 19 sati nastupiti grupa »Panics«, potom, od 20 sati vojvodansko/mađarska gothic-rock skupina »Nevergreen«, te, na koncu večeri, od 21 sat, subotički alternativci iz grupe »Ludolf Neum i njegov paranormalni jukebox«.

Za isti dan, ali u Vijećnici Gradske kuće, planira se koncert kanadske saksofonistice *Jane Bunnett*, a u okviru »May Flower« festivala, u amfiteatru Otvorenog univerziteta biti će prikazano, između 7. i 9. svibnja, nekoliko dokumentarnih i alternativnih filmova. Posljednjega dana ove manifestacije, nastupit će, rumunjska skupina »Romano Drom Tequila Sunrise«, s kojima se ovaj zbilja lijepo osmišljeni festival zatvara. Cio prihod od spomenutih koncerata i nastupa namijenjen je akciji »Kultura pomaže ženama«, a cijena ulaznice je 200 dinara.

Koncert »Pro Musica« u Katedrali

Renomirani subotički zbor »Pro Musica« održao je 25. travnja u Katedrali svete Tereze Avilske, večer barokne glazbe, na kojoj su sudjelovali i Subotički kamerni orkestar, te solisti: *Timea Dullics*, *Krisztina Karolyfalvi*, *Antal Cseh*,



svi iz Segedina u susjednoj Mađarskoj i tenor *Saša Štulić* (Novi Sad). Orgulje je svirao *Sandor Kadar* (na slici) iz Graca, u Austriji, a koncertmajstor bio je *Tibor Pekar*. Ravnatelj je bio *Zoltan Devity*, a na programu su bile skladbe iz bogatoga i prigodnoga opusa *Bacha*, *Vivaldia*, i *Pergolesia*.

U okviru jubileja »Pučke kasine 1878«

»Dužijanca«, opera bunjevačkih Hrvata

Kulturna suradnja Subotice i Osijeka nasilno i naprasno prekinuta ranih 90-ih, iz svima nam znanih, otužnih razloga, ponovno je uspostavljena, a među ostalim pokazateljima nastavka te suradnje je i novo isčitavanje koncertnoga izvođenja jedine opere iz života bunjevačkih Hrvata, pod nazivom »Dužijanca«, najavljeno za 30. kolovoz. Inače, opera »Dužijanca« je po prvi puta izvedena prije ravno pola stoljeća, i taj dan je obilježen 29. travnja. Tom prigodom je u Subotici otvorena izložba vezana za praišljedbu opere »Dužijanca« i njenoga autora *dr. Josipa Andrića*, a održao se i koncert Hrvatskog narodnog kazališta iz Osijeka. Nakon otvaranja izložbe, u Velikoj vijećnici su nastupili operni pjevači Hrvatskog narodnog kazališta iz Osijeka:

Sanja Toth-Špišić i *Damir Fatović*, uz pratnju *Mladena Tutavca* na glasoviru. *Julija Njikoš* iz Zagreba govorila je o životu i djelu *dr. Josipa Andrića*. Rekonstrukciju partitura prve i do sada jedine opere bunjevačkih Hrvata, sačinio je magistar *Lazar Ivan Krmpotić* i na osnovi nje je 1994. godine Narodno kazalište iz Osijeka izvelo »Dužijancu«, a s istom tom postavkom će nastupiti i u Subotici. Praizvedba opere bila je 29. travnja 1953. u Subotici, i nakon toga je igrana 18 puta. Nakon ukidanja opere u Subotici, prestatje se izvoditi. Radio Osijek i Radio Zagreb su, ipak, u nekoliko navrata izvodili ovu operu. Kada je partitura »nestala« a na osnovi solističkih dionica, ponajviše zahvaljujući porodici *Markay-Lendvay*, opet je obnovljena, te je na

osnovi obnovljene partiture, HNK Osijek izvela operu 1994. godine. U Subotici, zarad svima nam znanih razloga, nije bilo moguće prikazati operu tijekom devedesetih, pa je ona izvedena u Baji, u susjednoj Mađarskoj, uz nazočnost gotovo 200 Subotičana. Redatelj je bio *Petar Šarčević*. Sekretar »Pučke kasine 1878.«, *Ljudevit Vujković Lamić*, rekao je kako je namjera organizatora, da se i izložba i opera i gostovanje Osječana, održe u okviru jubileja koji ove godine obilježava »Pučka kasina 1878.«, a to je obljetnica, 125 godina od osnutka ove institucije. Predsjednik »Pučke kasine 1878.« *mr. Ivan Rudinski*, izjavio je kako će tijekom ove, jubilarne godine, »Pučka kasina« organizirati još mnogo značajnih manifestacija.

Modna ikona: Coco Chanel

Još uvijek prva dama visoke mode

»Da bi bio nezamjenjiv, uvijek moraš biti drugačiji«

Gabrielle »Coco« Chanel, rođena 1883. na jugu Francuske. Ostavši rano bez roditelja, odrasta u samostanu u Mulu s ostalom francuskom siročadi. Početak njene životne priče i nije obećavao, međutim: volja, upornost, slučajni i namjerni susreti, prave i pogrešne životne staze vode je k uspjehu. Godine 1911. počinje kreirati šešire koje prodaje prijateljicama da bi već 1912. otvorila svoj prvi butik u Dovilu na mondenskoj plaži.

Svojim podrijetlom nije pripadala visokom staležu, ali je u svijet glamura i tadašnjeg džet seta ušetala sama i ostala neprikosnovenom svojim stilom i novinama koje je unosila na modnu scenu. Željela je modu koja je bila neobvezna, udobna, šik. Kombinirajući svoje vještine švelje i lukavim smislom za inspiraciju promovirala je smio i zavodljiv stil.

ČUVENI ŽENSKI KOMPLET SA SUKNJOM: Njena moda je uvijek bila hrabra i slobodna. Obukla je ženu u malu crnu haljinu, u odijela tipična tada samo za muškarce i sve to razlikovalo se od tadašnje mode uskih korseta, dugačkih haljina s podsuknjama. Shvatila je da u muškim odijelima postoji određena specifičnost koju je željela prenijeti i na ženu, tako da je na kraju stvorila čuveni ženski komplet sa suknjom tj. Chanel kostim koji je i dan danas oznaka sofisticiranosti i obilježje visoke mode. Do sredine 20-tih godina »radni kostim« koji je Chanel učinila udobnim i praktičnim bio je najtraženiji dio ženske garderobe. Coco je rano uvjerila svoju ari-



Ekstravagantna »Coco« Chanel

stokratsku klijentelu da prirodnost kroz opušteno haljine naglašava ženstvenost.

Svoju prvu radnju u Parizu otvorila je 1919. godine u ulici Konbon. Sve do 1939. ona je predstavljala jednu od znamenitosti Pariza, bila je prijateljica predsjednika vlada, pjesnika, čuvenih majstora baleta, kompozitora, dirigenata, pisaca, poznatih ličnosti iz cijelog svijeta. Početkom II. svjetskog rata »Coco« odlazi u Švicarsku gdje je imala ljubavnu aferu sa jednim njemačkim »naci« časnikom.

STIL BAZIRAN NA JEDNOSTAVNOSTI: U 71. godini života vraća se u Pariz i nameće napokon famoznu siluetu koja je postala znak klasike: modeli od tvida, dugačke niske od lažnih bisera, pozlaćeni

List, kojeg nazivaju »biblijom modne industrije«, »Women's Wear Daily« napravio je listu žena koje su zaslužile biti proglašene »ikonama stila«. Na toj listi svoje mjesto našla je i Coco Chanel.

lančići, cipele u dvije boje – bež i crno. Stil Coco Chanel baziran je na jednostavnosti, čistoti, harmoniji i danas mnoge žene još uvijek žele nositi »Chanel«.

Zanimljiv i buran život Coco Chanel pretočen je u brodvejski mjuzikl u kojem je glavnu ulogu igrala Ketrin Hepbern,

Zahvaljujući parfemu »N#5« stvorenom 1921. i njenim modelima, Coco Chanel nije zaista umrla 1971. Ona je još uvijek prva dama visoke mode.

Danas se njena odijela prodaju u prosjeku za 5 tisuća dolara i mogu se kupiti samo u specijaliziranim Chanel radnjama ili u renomiranim robnim kućama kao što je Saks na 5. Aveniji. Izvanredni materijali i ručno šivenje doprinose visokoj cijeni njenih proizvoda. Chanel je čvrsto vjerovala da ako su cijene njenih proizvoda visoke, njen opsesivno savršeni dizajn će biti uistinu cijenen.

M. M.



Sastavni dijelovi Chanel stila:

1. Chanel kostimi
2. Veliki cvijet na reveru
3. Perle u više slojeva i zlatni lanci
4. Ravne cipele
5. Lakirane cipele boje slonovače sa prednjim crnim dijelom
6. Džemperi sa pojasom
7. Ručne torbice sa drškom od zlatnih obruča spojenih u lanac



Mirko Fodor, najpopularniji TV voditelj u Hrvatskoj

»Uživo« je najbolje

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Šarmantni TV voditelj Mirko Fodor već dugi niz godina uspješno vlada zabavnim ekranima hrvatske televizije, snalazeći se u svim promjenama programske koncepcije. Nakon nekada iznimno popularnih »Brava«, »Sedme noći«, te prošlogodišnje »Nogometne televizije« koja je išla tokom Svjetskog nogometnog prvenstva u Japanu i Koreji, ove godine dominira sa »Živim zidom« ubjedljivo najvećim osvježenjem na HRT-u.

► **Otkud Vas na malim ekranima?**

Ja sam, inače, profesor zemljopisa, a na televiziju sam došao posve slučajno i vjerojatnom inercijom »škvadre« koja je skupa sa mnom išla u srednju novinarsku školu u Zagrebu. Počeli smo, negdje sredinom osamdesetih, s »Veselom televizijom«, potom je došao Z3 (počeci današnjeg HRT3) i otada je prošlo već sedamnaestak godina mog TV staža.

► **Vaše ime se vezuje za antologijski početak trećeg programa Hrvatske televizije (TVZG u vrijeme zajedničke države)**

Da. Ja sam prvi čovjek koji je rekao: ... »Dobar dan, ovo je treći program«, oglasivši javnosti početak još jednog programa zagrebačke televizije koja je vremenom prerasla u nacionalnu televiziju.

► **Jedan ste od rijetkih TV lica koja su svestrana u svim »disciplinama« atraktivnog medijskog nastupa. Imate izvrsnu dikciju poput školovanog glumca, lijepo pjevate, odlično plešete...**

Osim radijskih i televizijskih obveza, glumim u jednom lutkarskom kazalištu koje se zove »Ivana Brlić-Mažuranić«, i tu ispoljavam svoju davnašnju dilemu pred kojom sam stajao u najranijoj mladosti. Kako sam prednost dao zemljopisu, glumu sam potisnuo u sferu »stare ljubavi« koju ne mogu zaboraviti. Što se tiče glazbe, završio sam muzičku školu i sviram gitaru...

► **U veoma popularnoj zabavnoj emisiji »Živi zid« koja ide u nedjeljno predvečerje, često priređujete mjuzikl točke sa**

voditeljicom Bojanom Gregorić. Obzirom da je »Chicago« pobrao ovogodišnje Oscare, moglo bi se nešto poraditi na nekom hrvatskom mjuziklu gdje biste upravo vas dvoje mogli parirati Richardu Gereu i Catherini Zeti Jones.

Vidite, ja stalno »žicam« tako nešto. Odlazim u kazalište »Komedija«, velim im ... »Pa dobro, kad ću ja nastupiti u nekom vašem mjuziklu«, ali nema još niš' od toga.

specifičnom umjetničkom transu. Kako nema mogućnosti za ponavljanje, ne gubi se prirodnost scenskog izražaja.

► **Pogotovo kada se »uživo« susretnete sa vašim gostom Mirkom »Cro Cop« Filipovićem. Je li vas »dotaknuo« svojim čuvenim high kickom (visoki udarac nogom)?**

Je. Malo me je »zakačio« špicom tenisice, iako je prije udarca naglasio da čvrsto držim ruke braneći glavu. Ali na toj visini (M. Fodor je visok 1,86 m), doista je teško potpuno kontrolirati jedan tako složen zahvat, obzirom da je u pitanju »poluga« udarac. No, sve je dobro svršilo.

► **Vaš nedjeljni show uvijek nam daruje neke nesvakidašnje situacije poput ove sa Cro Copom. Koju biste još izdvojili kao zanimljivu?**

Pa, igrao sam stolni tenis (u studiju) s europskom prvakinjom Tamarom Boroš. Mislim da nisam razočarao svoje navijače, »tehnicirao« sam s teniskom lopticom s legendarnim Goranom Ivaniševićem, skakao u dalj iz mjesta sa skakačem Sinišom Ergotićem...

► **Sve je to lijepo i pohvalno u vašoj svestranosti, ali glas je, ipak, vaše najjače oružje. Kada ćemo moći kupiti CD Mirka Fodora?**

To je ideja koja se vuče već duže vremena. Postoje snimljene sve moje numere iz »Brava« i »Sedme noći« (zabavni programi slične koncepcije) pa bi se od toga dalo

nešto napraviti, a snimio sam jedan uspješan duet sa »Swingersima«, čak se vrtio i spot.

► **Gdje ćemo Vas gledati u nastavku TV sezone?**

Planiramo raditi veliki finale »Živog zida« negdje izvan Zagreba, moguće na moru. Zatim dolazi ljetnja stanka, a na jesen nastavak, u obećano boljim uvjetima. Na koncu bih izrazio zadovoljstvo što smo gledani u Vojvodini i pozdravio bih sve naše gledatelje u Bačkoj, Srijemu i Banatu. ■

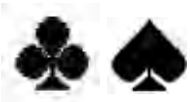


Raspjevani voditelj

► **Vratimo se »Živom zidu« koji je iznimno popularan i u našim krajevima. Opišite nam rad u jednoj »živoj« emisiji?**

Za mene je to posve normalno, jer osim »Zida« radim i »Dobro jutro, Hrvatska«. Osobno više volim raditi žive stvari, za razliku od većine kolega koji preferiraju snimljene materijale sa naknadnim korekcijama. Volim tu spontanost, blagu neizvjesnost kako će se program odvijati do svoje konačnice, različito kadriranje u kojem si kao na nekoj kazališnoj predstavi, u

Zabava milijuna



Taj čudesni preferans



Zagriženi kartaši uvijek vole naglasiti kako postoje dvije vrste igara s kartama, preferans i sve ostale.

Zašto je igra s 32 karte, koja se može igrati mađarskim ili francuskim kartama, ali s uvijek jednakim pravilima (za razliku od mnogih varijacija bridge-remya naprimjer), koju su navodno (nema pouzdanih izvora) izmislili robijaši kako bi prekratili vrijeme služenja višegodišnjih kazni, toliko popularna diljem svijeta koji svoje slobodno vrijeme voli »protrati« (najobičajnija partija mora trajati barem 3-4 sata) ratujući adutima, licitima ili kontrama, zaboravljajući pritom na vrijeme i sve oko sebe.

OSNOVNA PRAVILA: U preferansu obično igraju tri (može i četiri, ali onda jedan pauzira svako dijeljenje) igrača koji međusobno podijele 10 karata (5+5) dok dvije karte ostaju na talonu dok se ne izlicitiraju.

Licitirati se može (na osnovu podijeljenih karata u rukama), ali i ne mora (ukoliko su one loše). Mogu se licitirati: pik (zelena), herc (crvena), karo (bundeva), tref (žir), betl (bez štiha) i sans (bez aduta), te vrlo rijetko preferans (gdje igrač mora uzeti baš sve štiheve). Licitiranje se mora započeti od najniže ponude (2), pa sve do konačnih (7), ukoliko vam udijeljene karte nisu za licit, kažete jednostavno »dobar« i prepustite borbu ostaloj dvojici suparnika.

»Igra«, najčudesnija riječ ove igre. Izgovaraju je igrači koji smatraju da svojim kartama mogu ostvariti pobjedu nad ostalim partnerima.

Nakon ponude igre, može se prihvatiti ponuda (»idem«) ili ne prihvatiti (izraz »ne idem«, uz odbacivanje karata). Igrači koji su se odlučili pratiti (oni koji »idu«) moraju uhvatiti barem dva štiha da bi prošli ovu igru, ukoliko ne uspiju – padaju (upisuju im se negativni poeni). Kod betla postoji izuzetak, ovdje samo onaj koji je zvao prolazi ili pada.

Kontre: 1. Kontra, 2. Rekontra (kontra na kontru), 3. Supkontra (kontra na rekontru), 4. Mort-kontra (kontra na supkontru). Osnovni smisao kontriranja (u bilo kojoj

varijanti) je da isterate svoju zamisao, ali što je jača kontra nosi više poena koji mogu biti fatalni za vaše stanje.

Refe – vrsta situacije u kojoj svi igrači imaju loše karte u dijeljenju i odustaju, ali se zato u sljedećoj podjeli karata sve množi sa dva.

Strategija – za pravilnu licitaciju potrebno vam je barem pet štihova u ruci, šesti može biti u talonu. S tri ili četiri štiha samo reskirate. Ako imate šest štihova, odmah viknite: »Igra«. Za betl su vam potrebne slabe karte, u pravilu sedmice. Kad pratite, morate imate dva štiha da bi prošli. Kontru možete dati ako imate pet štihova ili tri sigurna uz uvjet da su preostala dva kod igrača protiv kojeg ne igrate kontru. Da bi igrali sans, morate biti jaki u sve četiri boje, jer ne znate s kojom će se igra otvoriti. Za igrača pratnje i njegova protivnika, kada se igra u određenoj boji, najbolje je igrati od najjače karte prema najslabijim, nikako obratno!

Igrač ne smije igrati protiv svog partnera, ako ga je ovaj pozvao u partnju (ili dao kontru)

Na koncu, da vidimo šta kažu dva lokalna »meštra« najpopularnije srednjoeuropske igre:

Željko Popov, privatni poduzetnik Logička slagalica

Ma koliko kartaški sujetan, moram priznati kako ovu igru smatram jednostavnijom nego što bi to kazala većina igrača. Uspjeh u velikoj mjeri ovisi o slučajnom rasporedu podijeljenih karata, što daje mogućnost pobjede »slabijim« igračima, ali hazard i kombinatorika su osnovni preduvjeti za dobar ishod. Broj mogućih kombinacija je najveći u startu igre, koja podrazumijeva i licitiranje prije samog bacanja karata. S obzirom da su u igri 32 karte, taj broj nikada nije preveliki i mogući raspored nije potpuno nepredvidiv. Ovo čini preferans neusporedivo jednostavnijom igrom od bridgea (bridž) ili šaha, zbog čega nije dostigao svjetsku popularnost poput navedenih umnijih igara. U Subotici, a posebno u Apatinu, Bečeju i Beogradu ima izvrsnih znalaca ove igre s kojima sam imao prilike igrati. Na koncu, za mene kao dugogodišnjeg igrača ova igra je laka i prijatna zabava, svojevrsna logička slagalica koju uvijek rado zaigram.

Klement Horvacki, dipl. pravnik

Najljepša igra na svijetu

Preferans volim zbog toga što se uvijek igra »jedan protiv dvojice«, a uloge se u tom kartaškom kazalištu neprekidno zamjenjuju svakim novim dijeljenjem 32 karte. Igrajući, po mnogima najljepšu igru na svijetu, uvijek se podsjetim genijalnog Orwela i njegovog romana »1984« u kojem se vodi neprekidni rat koji se zove »mir« u neprestanoj izmjeni savezništva između Euroazije, Istazije i Oceanije, koje su uvijek »dvije protiv jedne«. Kao izrazitom individualcu i solistu, preferans mi odgovara upravo po mogućnosti da često budem sam protiv svih! Iako se radi o pretežito racionalnoj igri, u njoj uvijek postoji element hazarda, pa se može »blefirati« (varati protivnika lošim kartama) kao u pokeru. Zbog te njegove osobine, najviše volim odigrati najskuplju igru preferansa »sanadu« (fr. sans adout – bez aduta), u kojoj je najveća mogućnost blefa. Draž ove igre skriva se u činjenici najvećeg rizika, ali i najvećeg dobitka.

U »sansu« vijek prvu riječ ima onaj koji je ispred igrača koji se usudi igrati ovu igru, premda je moguće da uopće nema jednu boju ili je u dvije vrlo slab, ali je u preostale dvije »gromoglasan«, pa sve ovisi o »prvom udarcu« njegova protivnika.

Nakon četrdesetpet godina neprekidnog druženja s preferansom mogu samo kazati kako je »on« teška »droga« s koje je vrlo teško ili gotovo nemoguće »sići«, što također znaju svi moji prijatelji i protivnici!



Kibici

Osobe koje ne igraju, već samo gledaju igru uz »povremeni« komentar. Omraženi su od strane igrača. Donose nesreću. Često bivaju grubo oterani ili čak poliveni pićem od strane gubitnika.

Nogomet

Velika europska četvorka

Nacionalni šampionati u četiri najjače europske lige ulaze u neizvjesne konačnice, u kojima ćemo tijekom svibnja upoznati nove slavodobitnike prestižnih pokala s imenima nogometnih besmrtnika. Aktualni »vladari« nogometnih tablica zbilja su predstavnici velike europske četvorke.

NJEMAČKA – BUNDES LIGA: Četiri kola prije regularnog završetka prvenstva minhenski Bayern je već osvojio titulu prvaka svoje zemlje. Nakon kraha u Champions League (posljednje mjesto u skupini



bez plasmana u Uefa Cup), Bavarci su skoncentrirali svu svoje energiju na osvajanje domaće titule. Poslije 30 odigranih kola imaju nedostižnih 13 bodova (66) prednosti nad Stuttgartom (53), Bo-

russiom Dortmund (52) i Herthom (51), koji nastavljaju tešku borbu za preostala mjesta koja vode u najprestižnije (najisplativije) europsko klupsko natjecanje.

ŠPANJOLSKA – PRIMERA: U prvenstvu Španjolske ostalo je još da se odigra posljednjih sedam kola, ali vodeći madridski Real, još uvijek, nije siguran u konačnu pobjedu iako ima četiri boda (64) prednosti na Real Sociedadom (60) i Deportivom (60) koji su mu jedini preostali pratioci u utrci za naslov.

ENGLESKA – PREMIER LEAGUE: Dva kola prije kraja natjecanja u najjačoj ligi na otoku čini se da Manchester United (77) ima nedostižnu zalihu ispred Arsenala (72, uz jednu utakmicu manje), koji je najveći dio prvenstva vodio, ali je upravo u nekoliko posljednjih susreta počeo posustajati u mrtvoj utrci dvije liderske momčadi.

ITALIJA – SERIA A: Za kraj ovog malog pregleda ostaje, po mnogima, najjača europska liga, u kojoj je, čini se, četiri kola



prije završetka, već unaprijed poznat pravak. U odnosu na prvake iz drugih liga, jedino je Juventus (67) sa svojih gotovo nedostižnih osam bodova viška nad Interom (59), uspio obraniti prošlogodišnju titulu. Istina, još uvijek nije sve matematički gotovo, ali mala je vjerojatnoća da će torinska »stara dama« prokockati ogromni bodovni kapital.

Rezimirajući sva ova čuvena imena koja vladaju svojim natjecanjima (Bayern, Real, Manchester United i Juventus) neumitno se nameće konstatacija da zbilja nema boljih u Europi. Ove četiri momčadi su, naime, u zadnjih nekoliko godina među sobom podijelile sve titule europskih klubskih prvaka.

Odbojka

Kadetkinje pokorile Europu

Zagreb, 22. – 27. travnja - Hrvatska ženska kadetska reprezentacija u odbojci nadmoćno je nadvisila sve protivnice na Europskom prvenstvu koje se, prošlog tjedna, igralo na zagrebačkom parketu. Nakon tri susreta u skupini (pobjede nad Njemačkom, SCG i Poljskom, sve sa 3:0), pobjede u polufinalu protiv Rusije 3:1, u finalnom susretu hrvatske djevojke su deklasirale vršnjakinje iz Italije s ubjedljivih 3:0

(25:13, 25:14, 25:18). Uz samo jedan izgubljeni set na cijelom natjecanju, djevojke su nagovijestile svijetlu budućnost ženske hrvatske odbojke. Zanimljivo je istaknuti da su dvije ponajbolje igralice *Senna Ušić* i *Hana Čutura*, kćeri Svena i Zorana, nekadašnjih čuvenih košarkaša Cibone iz njenih najboljih godina kada su bili europski klubski prvaci.

Nogomet
1. HNL

Liga za prvaka, 26. kolo, 26. travnja

Hajduk - Varteks 1:0

Dinamo - Cibalia 3:0

Zagreb - Kamen I. 3:3

Tablica: Dinamo 66, Hajduk 62, Varteks 48, Cibalia 36, Kamen I. 34, Zagreb 32

Liga za ostanak, 26. kolo, 26. travnja

Osijek - Zadar 2:1

Slaven B. - Rijeka 2:0

Šibenik - Pomorac 2:0

Tablica: Slaven B. 36, Osijek 31, Zadar 27, Rijeka 22, Pomorac 21, Šibenik 21

Nogomet
1. liga SCG

28. kolo, 26. travnja

Rad - Partizan 1:0

C. zvezda - Vojvodina 1:0

Mogren - OFK Beograd 0:3

Sartid - Obilić 2:0

Zemun - Rudar 2:0

Sutjeska - Hajduk 3:1

Čukarički - Javor 1:0

Radnički (N) - Radnički (O) 0:1

Železnik - Zeta 3:1

Tablica: Partizan 71, C. zvezda 58, OFK Beograd 53, Železnik 52, Vojvodina 50, Sutjeska 49, Zeta 42, Obilić 41

Tenis
Prejake Ruskinje

Moskva, Federation Cup – Svjetska skupina, 1. Kolo - Hrvatske tenisačice nisu uspjele »pokoriti« Moskvu, izgubivši sa 4:1 u prvom kolu Svjetske skupine. Ruskinje predvođene Dementijevom bile su prejake ovog puta, zaslužno slavivši na domaćem terenu.

Rezultati:

Miškina - Šprem 6:1, 3:6, 6:0



Dementijeva - Majoli 6:1, 6:4

Miškina - Majoli 6:2, 7:5

Lihovčeva - Šprem 4:6, 3:6

Miškina/Dementijeva - Mezak/Jurak 6:4, 6:4

PETAK 2.5.	SUBOTA 3.5.	NEDJELJA 4.5.	PONEDJELJAK 5.5.	UTORAK 6.5.
HRT 1	HRT 1	HRT 1	HRT 1	HRT 1
07.00 - Vijesti 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska 09.30 - Putnici kroz vrijeme, serija za djecu 10.00 - Vijesti 10.05 - Jezik i baština 11.05 - Zvučnjak 11.30 - Tom i Jerry 12.00 - Vijesti 12.30 - Snaga želje, serija 13.25 - Glazbena TV 14.10 - Vijesti 14.15 - Zvezdane staze 15.00 - Hrvatski jezik 15.30 - Pjevajmo zajedno 15.40 - Hallo aus Berlin 16.00 - Vijesti 16.05 - Zvučnjak 16.30 - Hugo, TV igra 17.25 - Jezikomjer 17.30 - Hrvatska danas 17.45 - Putovanje 18.15 - Duhovni izazovi 19.30 - Dnevnik 20.05 - TV Bingo Show 20.55 - Željka Ogresta i gosti 21.50 - Pola ure kulture 22.30 - Meridijan 16 23.00 - Dosjei X 9., serija 23.45 - Vijesti 23.55 - Ulica polumjeseca, američki film 01.25 - Kuba, američki film 03.25 - Obitelj Soprano 04.20 - Treći kamenčić od Sunca 3., serija	08.55 - Campi-Campi 09.20 - Crni gusar 10.00 - Vijesti 10.05 - Parlaonica 11.05 - Sve o dupinima 12.00 - Vijesti 12.20 - Biblija 12.35 - Prizma, multinacionalni magazin 13.30 - Korijeni, hrvatske manjine u Europi 14.00 - Fenomeni 14.30 - Riječ i život 15.30 - Vijesti 15.40 - Vjetar u leđa 16.30 - Zlatne djevojke 17.05 - Kruške i jabuke 17.35 - Vijesti 17.50 - Turbo Limach Show 19.30 - Dnevnik 20.05 - Predsjedničke laži, američki film 21.50 - Glamour Cafe 22.55 - Vijesti 23.10 - Umorstva u Midsomeru, mini-serija 00.55 - Vijesti 01.00 - Trol II, američki film 03.20 - Zlatne djevojke 03.45 - Kapsula za spašavanje, američki film 05.10 - Sve o dupinima 	08.15 - Potepuh, crtani film 08.25 - Baltazar, crtani film 09.00 - Dizalica 10.00 - Vijesti 10.05 - Frida, danski film 12.00 - Vijesti 12.25 - Plodovi zemlje 13.15 - Mir i dobro 13.45 - TV izložba 14.00 - Nedjeljom u 2 15.00 - Vijesti 15.10 - Oprah Show 15.55 - Dokumentarni film 16.40 - Kruške i jabuke 17.10 - Vijesti 17.25 - Živi zid, sportsko-zabavna emisija 19.15 - LOTO 6/45 19.30 - Dnevnik 20.05 - Tko želi biti milijunaš?, kviz 21.10 - Tri muškarca Melite Žganjer 21.50 - Second Civil War, američki film 23.30 - Vijesti 23.40 - Zbogom 20. stoljeće, makedonski film 01.05 - Ksenia princeza ratnica 5., serija 01.50 - Spas 911, serija 02.40 - Second Civil War, američki film 04.15 - Oprah Show 05.00 - Remek-djela svjetskih muzeja	07.00 - Vijesti 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska 09.30 - Putnici kroz vrijeme, serija za djecu 10.00 - Vijesti 10.10 - Predškolska nastava 10.55 - Učilica 11.05 - Športret 11.40 - Baš sam fora! 12.00 - Vijesti 12.30 - Snaga želje, serija 13.25 - Glazbena TV 14.10 - Vijesti 14.15 - Zvezdane staze 15.10 - Predškolska nastava 16.00 - Vijesti 16.05 - Športret 16.15 - Baš sam fora! 16.30 - Hugo, TV igra 17.00 - Zagreb: Obje strane 17.30 - Hrvatska danas 17.45 - 6 od šest milijardi, dokumentarna serija 18.15 - Ljudi drugog reda 18.45 - Vijesti 18.50 - Emisija pučke i predajne kulture 19.30 - Dnevnik 20.05 - Hajde, pogledaj me 20.45 - Latinica: Pljačka i razbojstva 22.30 - Meridijan 16 23.00 - Stanje stvari 00.00 - Vijesti 00.10 - Glavni grad, serija 00.55 - Frasier, serija	07.00 - Vijesti 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska 09.30 - Putnici kroz vrijeme, serija za djecu 10.00 - Vijesti 10.05 - Prirodoslovlje 10.55 - Učilica 11.05 - Mali veliki svijet 11.30 - Crtani film 12.00 - Vijesti 12.30 - Snaga želje, serija 13.25 - Glazbena TV 14.10 - Vijesti 14.15 - Zvezdane staze 15.00 - Prirodoslovlje 16.00 - Vijesti 16.05 - Mali veliki svijet 16.30 - Hugo, TV igra 17.00 - Zagreb: Obje strane 17.30 - Hrvatska danas 18.15 - Govorimo o zdravlju 18.45 - Vijesti 18.50 - Gradski ritam 19.30 - Dnevnik 20.05 - Globalno sijelo 20.35 - Internacional, vanjskopolitički magazin 21.05 - Forum 22.30 - Meridijan 16 00.00 - Vijesti 00.05 - Pravda za sve 00.50 - Prijatelji 9., serija 01.30 - Opet iznova 3., serija 02.35 - Le grand meaulnes, francuski film 05.20 - Glazbena TV 06.05 - Gradski ritam
HRT 2	HRT 2	HRT 2	HRT 2	HRT 2
10.30 - Slobodna zona 11.10 - Omiš u Zagrebu 12.55 - Trenutak spoznaje 13.25 - Pozivnica, emisija o kulturi 13.50 - Brisani prostor 14.45 - Milijunaš za Christy, američki film 16.15 - Da, premijeru, serija 16.45 - Vijesti za gluhe 17.05 - Snaga želje, serija 18.00 - Panorama 18.35 - Treći kamenčić od Sunca 3., serija 19.00 - Upitnik, kviz 19.30 - Carstvo divljine 20.05 - Obitelj Soprano 21.00 - Vijesti 21.15 - Muškarci, žene i psi 22.00 - Inkognito, američki film 23.45 - Zvezdane staze	09.45 - Deterministički kaos 10.15 - K(v)adar 10.45 - Pola ure kulture 11.15 - Među nama 11.45 - Vjenčanje, film 13.25 - Kućni ljubimci 14.10 - Iz antologije Dramskog programa HTV-a 16.10 - Felicity 17.00 - Briljanteen 17.55 - Melrose Place 18.40 - Hit HTV-a 19.30 - Carstvo divljine 20.05 - Crno-bijelo u boji 20.50 - Vijesti 21.00 - Pukovnik Jing Xing 21.55 - Triler 22.55 - Pregled programa za nedjelju	10.00 - Biblija 10.45 - Portret mjesta i Crkve 11.00 - Misa, prijenos 12.05 - Crno-bijelo u boji 12.50 - Pleme 4., serija 13.40 - Crtani film 13.55 - Obiteljski vrtuljak 14.25 - Opera Box 16.15 - Blue Rodeo, film 17.50 - Ksenia princeza ratnica 5., serija 18.35 - Kineska kuhinja 19.30 - Carstvo divljine 20.05 - Život sisavaca 21.00 - Uskrsfest 2003, snimka 22.45 - Po ure torture 23.15 - Spas 911 00.05 - Pregled programa za ponedjeljak	09.20 - Prizma 10.10 - Mir i dobro 10.40 - Plodovi zemlje 11.30 - Željka Ogresta i gosti 12.25 - Živi zid, sportsko-zabavna emisija 14.15 - Obiteljski vrtuljak 14.45 - Korijeni - hrvatske manjine u Europi 15.20 - Mookie, film 16.45 - Vijesti za gluhe 17.05 - Snaga želje, serija 18.00 - Panorama 18.35 - Stažist, serija 19.00 - Upitnik, kviz 19.30 - Carstvo divljine 20.05 - Glavni grad, serija 20.50 - Vijesti 21.00 - Frasier, serija 21.25 - Torzok, film 23.05 - Da, premijeru, serija	10.40 - Ljudi drugog reda 11.10 - Hajde, pogledaj me 11.40 - Emisija pučke i predajne kulture 12.10 - Latinica 13.40 - Stanje stvari 14.45 - Moja djeca su stranci 16.15 - Da, premijeru, serija 16.45 - Vijesti za gluhe 17.05 - Snaga želje, serija 18.00 - Panorama 18.35 - Zeko Greg, serija 19.00 - Upitnik, kviz 19.30 - Carstvo divljine 20.05 - Opet iznova, serija 20.50 - Vijesti 21.00 - Prijatelji, serija 21.30 - Pravda za sve, serija

SRIJEDA 7.5.	ČETVRTAK 8.5.	HRT3	HRT3	HRT3
HRT1	HRT1	■Petak, 2. 5.	■Ponedjeljak, 5. 5.	■Srijeda, 7. 5.
07.00 - Vijesti 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska 09.30 - Putnici kroz vrijeme, serija za djecu 10.00 - Vijesti 10.05 - Glazba s ekrana 10.20 - Filmski TV leksikon 11.05 - Kokice 11.30 - Baltazar, crtani film 12.00 - Vijesti 12.30 - Snaga želje, serija 13.25 - Glazbena TV 14.10 - Vijesti 14.15 - Zvezdane staze 15.00 - Glazba s ekrana 15.05 - Gost 15.30 - Taktina 16.00 - Vijesti 16.05 - Kokice 16.30 - Hugo, TV igra 17.00 - Osijek: Obje strane 17.30 - Hrvatska danas 17.45 - Emisija pučke i predajne kulture 18.15 - Boje turizma 18.45 - Vijesti 19.15 - LOTO 7/39 19.30 - Dnevnik 20.00 - Znakovi vremena, kontakt-emisija 20.55 - Savršeni svijet 21.25 - Poslovni klub 21.55 - Split: More 22.30 - Meridijan 16 23.00 - M magazin 23.55 - Vijesti 00.00 - Gilmoreice 2., serija 01.10 - Mandingo, film	07.00 - Vijesti 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska 09.30 - Putnici kroz vrijeme, serija za djecu 10.00 - Vijesti 10.05 - Drugi svjetski rat 10.55 - Učilica 11.35 - Mamemo, crtani film 12.00 - Vijesti 12.30 - Snaga želje, serija 13.25 - Glazbena TV 14.10 - Vijesti 14.15 - Zvezdane staze 15.00 - Drugi svjetski rat 16.00 - Vijesti 16.10 - Hugo, TV igra 17.00 - Split: Obje strane 17.30 - Hrvatska danas 17.45 - Športerica 18.15 - Razglednice iz Malezije 19.30 - Dnevnik 20.05 - Tko želi biti milijunaš?, kviz 21.10 - Brisani prostor, politički magazin 22.00 - Pozivnica 22.30 - Meridijan 16 23.00 - Videodrom 23.45 - Vijesti 23.50 - Ekpa za očevid 00.35 - Kafić »Uzdavlj« 01.00 - I krvnici umiru, američki film 02.40 - Monsinor Renard 03.25 - Kad trube utihnu, američki film 04.55 - Dokumentarni film	16.00 - Bol na Braču: WTA turnir, prijenos 19.30 - Nacionalni parkovi 20.00 - Kuba, američki film 21.45 - K(v)adar 22.15 - Sport danas 23.55 - Pregled programa	14.55 - Sportski program 16.45 - U obranu svog života, američki film 18.30 - Ženskim rukopisom 18.55 - Auto-magazin 19.30 - Nacionalni parkovi 20.10 - Petica	09.30 - Zasjedanje Hrvatskog sabora, prijenos 16.00 - Finska: SP u hokeju, prijenos 18.30 - HNL: Kamen Ingrad - Hajduk, prijenos 20.15 - Liga prvaka - emisija 20.35 - Nogometna Liga prvaka - polufinale, prijenos 22.50 - Sport danas 23.00 - HNL, emisija 00.10 - Pregled programa
HRT2	HRT2	■Subota, 3. 5.		■Četvrtak, 8. 5.
08.30 - Globalno sijelo 09.00 - Riječ i život 10.00 - Split: Sv.Duje 12.45 - TV izložba 12.55 - Internacional, vanjskopoliitička emisija 13.25 - Forum 14.45 - Ljeto u predgrađu, britanski fim 16.15 - Da, premijeru 17.05 - Snaga želje, serija 18.00 - Panorama 18.35 - Svi gradonačelnikovi ljudi 2., serija 19.00 - Upitnik, kviz 19.30 - Carstvo divljine 20.05 - Gilmoreice 2., serija 20.50 - Vijesti 21.05 - Nikita 5., serija 21.40 - Da, premijeru	10.20 - Boje turizma 11.20 - Fenomeni 11.50 - Poslovni klub 12.20 - Znakovi vremena 13.10 - Split: More 13.35 - »M« magazin 14.35 - Krila orlova, film 16.15 - Da, premijeru 16.45 - Vijesti za gluhe 17.05 - Snaga želje, serija 18.00 - Panorama 18.35 - Kafić »Uzdavlj« 19.00 - Upitnik, kviz 19.30 - Carstvo divljine 20.05 - Monsinor Renard 20.50 - Vijesti 21.05 - Ekpa za očevid 21.50 - Kad trube utihnu, američki film	12.20 - Hit-depo 13.50 - Barcelona: Formula 1 15.05 - Magazin Lige prvaka 16.00 - Bol na Braču: WTA turnir 17.50 - Vaterpolo: Jug – Mladost 19.00 - Sportski program 20.05 - HNL: Kamen Ingrad – Dinamo 23.25 - Sport danas 23.35 - Bol na Braču: WTA turnir	21.25 - Sport danas 21.30 - Centre Street 100, humoristična serija 22.15 - Slobodna zona 00.15 - Pregled programa	09.30 - Zasjedanje Hrvatskog sabora, prijenos 17.40 - Nogometna Liga prvaka, snimka 19.30 - Nacionalni parkovi 20.05 - Carstvo sunca američki film  22.40 - Hit-depo 00.10 - Pregled programa
HRT2	HRT2	■Nedjelja, 4. 5.	■Utorak, 6. 5.	
		09.25 - Snaga želje, serija 13.40 - Barcelona: Formula 1 16.00 - Bol na Braču: WTA turnir, snimka finala 20.40 - PSG - Monaco 22.30 - Sport danas 22.45 - Nedjeljom u 2	15.45 - Petica 16.55 - Magazin Lige prvaka 17.50 - Košarka - PH: Cibona - Zadar, prijenos 19.50 - Nacionalni parkovi 20.35 - Nogometna Liga prvaka - polufinale, prijenos 22.40 - Sport danas 22.50 - Glamour Cafe 23.50 - Pregled programa	

TV PREPORUKA

TKO ŽELI BITI MILIJUNAŠ?

Nedjelja i četvrtak, 20.05, HTV 1

Preremijera kviza bila je 24. 03. 2002. u 20.15 na Prvom programu HTV-a. »Milijunaš« je svjetski hit koji nam dolazi iz Velike Britanije. Prva je emisija emitirana 4. rujna 1998. na britanskom ITV-u. U tri godine emisiju je u prosjeku gledalo 12 milijuna ljudi, a za natjecanje se telefonom prijavilo više od 32 milijuna ljudi. Tri su britanska natjecatelja osvojila po milijun funti, a samo je petero otišlo iz TV studija bez nagrade. Licenca za »Milijunaša« otkupljena je u više od 120 zemalja svijeta, a trenutačno se prikazuje u 75. »Milijunaš« je jedini europski televizijski proizvod prodan Amerikancima i japanskoj TV, na kojoj je to prva emisija zapadne kulture. Postoje razne specijalne emisije - obiteljske, za djecu, karitativne, a specijalnu emisiju s poznatim natjecateljima u Americi gledalo je rekordnih 35 milijuna ljudi. Hrvatska radiotelevizija je krajem 2001 godine potpisala dvogodišnji ugovor za »Milijunaša«.

EKIPA HRVATSKOG »MILIJUNAŠA«:

Voditelj: Tarik Filipović; **Informatika:** Fred Terbovc i Velimir Cvitaš; **Scenograf:** Dragutin Broz; **Majstor rasvjete:** Krešimir Marinković; **Izvršni producent:** Vojo Stojanac; **Producent:** Siniša Vrbanjac; **Redatelj:** Danko Volarić; **Urednica:** Maja Jurković; **Urednik redakcije:** Mario Sedmak.

Pravo nastupa u »MILIJUNAŠU« IMAJU SVI DRŽAVLJANI REPUBLIKE HRVATSKE s navršениh 18 (osamnaest) godina i STALNIM PREBIVALIŠTEM U REPUBLICI HRVATSKOJ, što dokazuju isključivo OSOBNOM ISKAZNICOM.

Za SVAKU se emisiju »MILIJUNAŠA«, prema unaprijed utvrđenoj proceduri izbora za natjecatelje bira po 10 (deset) novih potencijalnih kandidata, te do najviše 3 (tri) zamjene (rezerve) potencijalnih kandidata.



DialUp, Full i Day nalozi
Wireless internet
Izrada web prezentacija
Prodaja računara i opreme

DialUp, Full és Day üzemmód
Wireless internet
Web honlapok kidolgozása
Számítógép és alkatrészek árusítása

SuOnline.NET

Trg Cara Jovana Nenada 15, Subotica. Tel/Fax: (024) 559-200

Maksima Gorkog

Fideks

Huga Badalića 12
Tel./faks: 024/553-809
24000 SUBOTICA

ŠKOLA POŠTA

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- ▲ djeca do 6 godina voze se besplatno
- ▲ djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.420 din.)
- ▲ studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 1.988 din., a u jednom pravcu 1.106 din.)
- ▲ osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA
U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

VICA OPTIKA

Subotica, Vladimira Nazora 8

- kompjutorski pregled vida uz prisustvo stručnog lica
- izrada naočala u kratkom roku
- nabavka sočiva i stakla isključivo inozemnih proizvođača

Radno vrijeme: od 8-12 i od 17-19 sati.

Telefon: 024/21-100

www.vicai-optika.co.yu



TippNet Internet

www.tippnet.co.yu

Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike
Izrada web-prezentacija
Prodaja računara i računarske opreme
Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža
Prodaja licenciranih softwarea
Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi
Izrada knjigovodstvenih i drugih softwarea
Bogat izbor informatičke stručne literature
Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!
Braće Jugovića 5, Subotica, Tel. (024) 555-765
e-mail: support@tippnet.co.yu



RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00

Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

- 19,00 h**
- Najava programa
 - Večernji dnevnik
 - Agencijske vijesti iz zemlje
 - Agencijske vijesti iz RH

19,30 h

- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
- »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
- »Razgovor s povodom« (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)

- »Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
- Vjerska emisija (petkom)

20,00 h

- »Čarolije trepeze« (ponedjeljkom)
- »Na proputovanju s nama« (utorkom)
- »Putokazi« (srijedom)
- »Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 800 dinara

☐ 1 godina = 1.500 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna u diskretnom pakiranju!

INOZEMSTVO

☐ 1 godina = 70 EUR.

BANK: VBUYU 22

(Vojvođanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101-320-5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Cjenik reklamnog prostora

POSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 6.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.600 dinara	
1/4 = 2.000 dinara	

DRUGA I PREPOSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 5.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.000 dinara	
1/4 = 1.700 dinara	

UNUTARNJE STRANE / CRNO-BIJELE

1/1 = 3.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 1.800 dinara	
1/3 = 1.300 dinara	
1/6 = 700 dinara	
1/12 = 450 dinara	

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20% SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

NEKRETNINE

NBA *agencija*

za marketing,
konsalting i sve vrste
posredovanja između
pravnih i fizičkih lica

Subotica,
Braće Radića 6
Tel: 024 / 554 - 570
Tel./fax: 024 / 551 - 203

**KADA KUPUJETE ILI PRODAJETE,
OBRATITE SE NAJPOUZDANIJOJ
AGENCIJI SA TRADICIJOM
UZ SLOGAN**

99% + *NBA* = 200%

SIGURNOSTI!

**NAJSIGURNIJA RAZMENA NEKRETNINA
IZMEĐU BIVŠIH REPUBLIKA JUGOSLAVIJE.**



VETERINARSKI
ZAVOD
"SUBOTICA" a.d.
24106 Subotica
Beogradski put 123
Tel.: 024/567-933, 567-984
Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNA HRANA ZA ŽIVOTINJE

VETCAN
kompletna
hrana
za pse



KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE



SMJEŠA N
SMJEŠA PS-1
SMJEŠA PS-3
SMJEŠA
PSB-FINIŠER
SMJEŠA
PSB-STARTER



SMJEŠA
SMJEŠA
SMJEŠA
FAVORIT
STARTER
ZA PRASAD
GROVER
ZA PRASAD

KD
TS-1
TS-2
P



PREMIXI I SUPERI

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
Tel./fax: 024 561 533
agria@suonline.net

